



T.C. DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUK YETİŞTİRME TARZININ BAĞLANMA STİLLERİNE ETKİLERİ VE
BUNUN DA KİŞİLERİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE YAŞADIKLARI
KAYGI VE YAŞAM DOYUMLARIYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEREN YELTEKİN

20172024004

DANIŞMAN:

DR. ÖĞR. ÜYESİ EZEL AVCI

İSTANBUL, 2019



T.C. DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUK YETİŞTİRME TARZININ BAĞLANMA STİLLERİNE ETKİLERİ VE
BUNUN DA KİŞİLERİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE YAŞADIKLARI
KAYGI VE YAŞAM DOYUMLARIYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEREN YELTEKİN

20172024004

DANIŞMAN:

DR. ÖĞR. ÜYESİ EZEL AVCI

İSTANBUL, 2019

ÖNSÖZ

Bu çalışma ile ebeveyn tutumlarının bağlanma stillerine etkisi ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumları üzerine ilişkisi araştırılmış ve üniversite öğrencisi popülasyonu ele alınmıştır.

Tezimi yazarken desteğini esirgemeyen, engin bilgileri ile çalışmamı yürütmem de ve tamamlamam da büyük katkıları bulunan saygı değer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ezel Avcı'ya çok teşekkür ederim.

Tezimi yazmaya başlarken bilgi ve donanımlarını esirgemeyen Uzm. Dr. Hülya Deniz ve Dr. Öğr. Üyesi Hasan Galip Bahçekapılı'ya değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma sırasında bana destek veren arkadaşlarım Serdar Karaalioğlu, İnci Nur İnce ve İlayda Kaplan Kalkan'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, tüm eğitim hayatım boyunca, her koşulda yanımda olan ve desteklerini her zaman hissettiğim aileme, annem Nazan Yeltekin ve babam Şentürk Yeltekin'e sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, Haziran, 2019

CEREN YELTEKİN

ÖZET

Bu araştırmada, çocuk yetiştirme tarzının bağlanma stillerine etkileri ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumlarıyla ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma kapsamında en az üç aydır romantik ilişki içerisinde olan 192 lisans ve yüksek lisans öğrencisinin verilerinin analiz edilmesiyle araştırma değişkenlerinin aralarındaki ilişki ve farklılaşma düzeyleri değerlendirilmiştir.

İlk olarak, kişilerin araştırmaya katılım onaylarını almak için “Onam Formu” verilmiştir. Daha sonra katılımcıların cinsiyeti, yaşı, çocukluklarını geçirdikleri yer, çocukken bakım verenin kim olduğu, kardeş sayıları, ilişki süreleri gibi değişkenleri hakkında veri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan “Sosyodemografik Bilgi Formu” sorularına cevap verilmesi istenmiştir. Ardından öğrencilerin anne ve baba tutumlarını değerlendirmek için Yıldız Kuzgun tarafından geliştirilmiş olan “Anne – Baba Tutum Envanteri”, katılımcıların bağlanma stillerini değerlendirmek için Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe’ye uyarlanması yapılan “İlişki Ölçekleri Anketi”, romantik ilişkilerini değerlendirmek için Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II), sürekli kaygılarını ölçmek için Öner ve LeCompte tarafından 1985 yılında Türkçe’ye uyarlanması yapılan “Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri”nin sürekli kaygı maddeleri ve kişilerin yaşamdan aldıkları doyumunu ölçmek için ise “Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)” kullanılmıştır.

Araştırmanın istatistiksel analizi SPSS 23 (Statistical Package for the Social Sciences) programında yürütölmüştür. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi sonucunda romantik ilişkilerde kaygı ve yaşam doyumunu ile sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bağlanma stillerinin aracı rolünü değerlendirmek için Paralel oklu Değişken Analizi (PROCESS) yürütölmüştür. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında aracı rolü bulunmasıyla birlikte yaşam doyumunu ile aracı rolü bulunmamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır, sınırlılıklar ve gelecek çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Anne – baba tutumu, bağlanma, romantik ilişkide kaygı, yaşam doyumunu.

ABSTRACT

This study aims to examine the effects of upbringing on attachment styles as well as its relation to people's anxiety and satisfaction with life which they experience in romantic relationships. Within the scope of the study, the relation and differentiation levels among the variables are evaluated by analysing the data of 192 students in undergraduate and master's programs who have been in a romantic relationship for at least three months.

First, to get the approval of the participants, an "Approval Form" was given to them. Then, the participants were asked to answer the questions in "Sociodemographic Information Form" prepared by the researcher to collect data about the variables such as gender, age the place where childhood is spent, childhood caregiver, the number of the siblings and the duration of the relationship. After that the participants were given "Parental Attitude Inventory" developed by Yıldız Kuzgun to evaluate participants' parents' attitude, "The Relationship Scales Questionnaire" adapted to Turkish by Sümer and Güngör (1999) to evaluate participants' attachment styles, "Experiences in Close Relationships-Revised (ECR-R)" validity and reliability of which are tested by Selçuk and his friends (2005) to evaluate the participants' romantic relationships, the items about trait anxiety in "Situational and Trait Anxiety Inventory" adapted to Turkish in 1985 by Öner and LeCompte to measure trait anxiety and finally "Satisfaction with Life Scale (SLS)" to measure their satisfaction with life.

The statistical analysis of the study is conducted via SPSS 23 (Statistical Package for the Social Sciences). As a result of the statistical analysis of the data obtained from the study, meaningful relations are found between the sociodemographic variables and anxiety and satisfaction with life in romantic relationships. Parallel Multiple Variable Analysis (PROCESS) is conducted to evaluate the attachment styles as an intermediary. In parallel with the results, while, between parental attitude and anxiety experienced in romantic relationships, an intermediary role of the former is found, between this type of attitude and satisfaction with life, such a role of it is not found. Findings of the study are discussed within the related literature; in addition, suggestions for limitations and future studies are made.

Keywords: parental attitude, attachment, anxiety in romantic relationships, satisfaction with life

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Amacı	1
1.2. Tanımlar	1
1.2.1. Anne – baba tutumları	1
1.2.2. Bağlanma	1
1.2.3. Romantik ilişki	1
1.2.4. Kaygı	1
1.2.5. Yaşam doyumu	2
1.3. Varsayımlar	2
1.4. Sınırlılıklar	2
1.5. Araştırmanın Önemi	2
2. KURAMSAL BİLGİLER İLE İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1. Bağlanma	5
2.1.1. Bebeklikte ve çocuklukta bağlanma stilleri	7
2.1.1.1. Güvenli bağlanan bebekler	8
2.1.1.2. Güvensiz kaçınmacı bebekler	9
2.1.1.3. Güvensiz kaygılı/kararsız bağlanan bebekler	9
2.1.2. Ergenlik döneminde bağlanma	10
2.1.3. Yetişkinlerde bağlanma	11
2.1.3.1. Güvenli bağlanma stili	12
2.1.3.2. Saplantılı bağlanma stili	12
2.1.3.3. Kayıtsız bağlanma stili	13
2.1.3.4. Korkulu bağlanma stili	13
2.1.4. Bağlanma stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar	14
2.2. Anne – Baba Tutumları	15

2.2.1. Aile	15
2.2.2. Anne – baba tutumları	15
2.2.3. Anne – baba tutumu ile ilgili modeller	16
2.2.3.1. Psikodinamik model	16
2.2.3.2. Davranışçı model	16
2.2.3.3. Sosyal öğrenme modeli	17
2.2.3.4. Baumrind’in sınıflaması	17
2.2.3.5. Maccoby ve Martin’in iki boyutlu bakış açısı modeli	18
2.2.4. Anne – baba tutumlarının sınıflandırılması	19
2.2.4.1. Otoriter tutum	19
2.2.4.2. Demokratik tutum	20
2.2.4.3. İzin verici tutum	21
2.2.4.4. Koruyucu/istekçi tutum	21
2.2.4.5. Tutarsız/dengesiz tutum	22
2.2.4.6. İlgisiz – kayıtsız tutum	23
2.2.5. Anne – baba tutumlarını etkileyen faktörler	23
2.2.6. Anne – baba tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar	24
2.3. Romantik İlişki	24
2.4. Kaygı	29
2.4.1. Romantik ilişkide kaygı	30
2.5. Yaşam Doyumu	32
2.5.1. Yaşam doyumu ile ilgili kuramlar	33
2.5.1.1. Belli bir noktaya erişme kuramı	33
2.5.1.2. Haz ve acı kuramı	34
2.5.1.3. Etkinlik kuramı	34
2.5.1.4. Aşağıdan yukarı – Yukarıdan aşağıya kuramı	34
2.5.1.5. İlişkilendirici kuram	35
2.5.1.6. Yargı kuramı	35
2.5.2. Yaşam doyumu hakkında yapılmış çalışmalar	35
3. HİPOTEZLER	36
3.1. Problem Cümlesi	36
3.2. Alt Problemler	36
4. YÖNTEM.....	37
4.1. Araştırmanın Modeli	37

4.1.1. Evren ve örneklem	37
4.2. Veri Ölçüm Araçları	39
4.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	39
4.2.2. Anne – Baba Tutum Envanteri (ABTE)	39
4.2.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)	40
4.2.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE II)	41
4.2.5. Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri	42
4.2.6. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	42
4.3. Verilerin Analizi	43
5. ANALİZ VE BULGULAR	44
5.1. Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı ve Yaşam Doyumu ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	44
5.1.1. Romantik ilişkide yaşanan kaygı ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular	44
5.1.2. Yaşam doyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular	46
5.2. Anne-Baba Tutumları, Bağlanma Stilleri ve Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları	48
5.3. Anne-Baba Tutumları ile Kişilerin Romantik İlişkilerde Yaşadıkları Kaygı Arasındaki İlişkide Bağlanma Stillерinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Analizler	51
5.3.1. Anne-baba tutumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	51
5.3.2. Anne-baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	51
5.3.2.1. Otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	52
5.3.2.2. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	54
6. SONUÇ	56
6.1. Tartışma	56
6.1.1. Romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik bulguların değerlendirilmesi	56
6.1.2. Yaşam doyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik bulguların değerlendirilmesi	57
6.1.3. Anne – baba tutumları, bağlanma stilleri, romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi	59
6.1.3.1. Romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ile anne – baba tutumları, bağlanma stilleri ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi	60

6.1.3.2. Yaşam doyumu ile anne – baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi	62
6.1.4. Anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi	63
6.1.4.1. Anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi	63
6.1.4.2. Anne – baba tutumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi	64
6.1.5. Sürekli kaygı ve romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi	64
6.2. Araştırmanın Sonucu	65
6.3. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	65
6.4. Öneriler	66
Kaynakça	67
EK I	78
EK II	79
EK III	87
EK IV	89
EK V	93
EK VI	95
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 4.1. Katılımcılara ait sosyodemografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri	37
Tablo 5.1. İlişki süresi değişkenine göre YİYE-II kaygılı puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları	46
Tablo 5.2. Büyüdüğü yer değişkenine göre YDÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları	47
Tablo 5.3. Kardeş sayısı değişkenine göre YDÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin varyans analizi sonuçları	48
Tablo 5.4. Anne-baba tutumları, bağlanma stilleri, sürekli kaygı, YİYE-II kaygılı, yaşam doyumu arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları	50
Tablo 5.5. Anne-baba tutumu, bağlanma stilleri ve YİYE-II kaygılı için yürütülen Aracı değişken analizleri	52
Tablo 5.6. Otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	53
Tablo 5.7. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü.....	55

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 2.1. Dörtlü bağlanma modeli	12
Şekil 2.2. Bağlanma davranışı ve bağlanma stillerinin karşılaştırılması	14
Şekil 2.3. Baumrind'in anne-baba tutumuna ilişkin sınıflaması	18
Şekil 2.4. Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açıcı modeli	19
Şekil 5.1. Otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	53
Şekil 5.2. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü	55



KISALTMALAR

ABTE: Anne – Baba Tutum Envanteri

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

İÖA: İlişki Ölçekleri Anketi

PROCESS: Paralel Çoklu Değişken Analizi

SKE: Sürekli Kaygı Envanteri

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TDK: Türk Dil Kurumu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

YİYE-II: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II

YDÖ: Yaşam Doyumu Ölçeği

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın amacına, başlıca temel kavramların tanımlarına, çalışmanın varsayımlarına ve sınırlılıklarına yer verilecektir. En son olarak da araştırmanın önemi vurgulanacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çocuk yetiştirme tarzının bağlanma stillerine etkileri ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumlarıyla ilişkisini incelemektir. Literatür çalışmaları incelendiğinde, bağlanma stilleri ve anne baba tutumları ile ilgili birçok araştırmaya denk gelinmiştir fakat romantik ilişki ve yaşam doyumunu araştırmaları baz alındığında bazı eksiklikler olduğu düşünülmüştür. Bahsi geçen araştırmanın içeriği ise halihazırda romantik ilişki içerisinde olan kişilerin anne – baba tutumlarının bağlanma stilleri üzerine etkisini belirlemek ve bunun da romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumlarının ne derece etkilediğinin incelenmesidir. Bu hedef üzerinden problem cümleleri ve alt problemler belirlenmiştir.

1.2. Tanımlar

1.2.1. Anne – baba tutumları: Çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren gelişimsel düzeyinde en önemli ve birincil rol oynayan öge ailedir. Ailenin takındığı tutum ise çocuğun gelişimsel düzeyinde etkili olan davranış örüntüsüdür (Çapulcuoğlu, 2012).

1.2.2. Bağlanma: Yaşamın ilk günlerinde başlayan duygusal tarafı ağır basan ve beklenen bir durum olmasıdır (Soysal ve ark., 2005). Bebeklik döneminde bağlanma, genç yetişkinlik / ergenlikte bağlanma ve yetişkinlikte bağlanmak olmak üzere üç parçaya ayrılır.

1.2.3. Romantik ilişki: İnsanların hayatlarında fizyolojik ihtiyaçları olduğu kadar duygusal ihtiyaçları da mevcuttur. Kişiler bu duygusal ihtiyaçlarını çoğunlukla romantik ilişki içerisinde bulunarak giderirler. Yetişkinlik döneminde kişiler romantik ilişkiler yaşayarak yakın ilişkiler kurarlar (Atak ve Taştan, 2012).

1.2.4. Kaygı: TDK'nın sözlüğünde kaygı; endişe duyulan düşünce, üzüntü ve tasa olarak geçmektedir. Kaygı insanların yaşadıkları en temel duygulardan birisidir. En temel duygu olan kaygının nasıl yaşanacağı kültürlerarası farklılıklar gösterir (İlikçi İyğün, 2018).

1.2.5. Yaşam doyumu: Neugarten tarafından 1961 yılında yaşam doyumu kavramı ilk defa ortaya atılmıştır. Yaşam doyumu, kişinin kendi değerlendirmesi ile geçmişinin ve geleceğinin ona göre değerlendirilmesidir ve mutluluğun önemli bir parçasıdır (Diener'den aktaran Akyol, 2013).

1.3. Varsayımlar

1. Araştırmanın bulgularına ulaşacak analizlerin uygulanabilmesi için gerekli ve yeterli sayıda katılımcıya ulaşıldığı varsayılmaktadır.

2. Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının geçerli, güvenilir ve araştırmanın popülasyonuna uygun olduğu varsayılmaktadır.

3. Ölçme araçlarında bulunan maddelerin açık ve net bir şekilde katılımcılar tarafından anlaşıldığı varsayılmaktadır.

4. Bu araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin ölçekleri içtenlikle ve dürüstçe cevapladıkları varsayılmaktadır.

5. Araştırmaya katılan kişilerin kendi hür iradeleri ile araştırmaya katıldıkları varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırmaya katılan kişiler en az üç aydır romantik ilişki içerisinde olan kişiler olarak sınırlandırılmaktadır.

2. Araştırmaya katılım sağlayanlar üniversitede lisans ve yüksek lisans eğitimi gören kişiler ile sınırlıdır.

3. Araştırmada bağlanma stilleri için İlişki Ölçekleri Anketi, anne – baba tutumu için Ana-Baba Tutum Envanteri, romantik ilişkide yaşanan kaygı için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II, sürekli kaygılarını ölçmek için Durumluluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği, yaşam doyumu için ise Yaşam Doyumu Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

4. Araştırma sadece çevrimiçi (online) katılım ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Önemi

İnsan psiko, sosyal ve kültürel bir canlıdır. Kültürel farklılıkları kişilerin hem sosyal hem de sosyal ilişkiler içerisinde nasıl evrileceklerini etkiler. Kişi tüm yaşamı boyunca

bu kültürel evrilmenin içerisinde hayata bir şekilde uyum sağlamaktadır. Bireylerin gösterdikleri uyum çabası doğumdan itibaren başlamaktadır (Yavuzer, 1979).

Kişilerin bu uyum çabaları ebeveynlerinin tutumundan başlayarak bağlanma stillerine kadar etkili olabilmektedir. Bağlanma stilleri ise bireylerin romantik ilişkilerini ve hatta sosyal hayatlarındaki arkadaşlıklarına kadar etki gösterebilir. Yapılan bu çalışma, bu düşüncelerden yola çıkarak kişilerin anne – baba tutumlarının bağlanma stilleri üzerinde etkisi ve bunun da kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyularının incelenmesi ile literatüre yeni bilgiler eklemeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmanın değişkenleri olan bağlanma, anne – baba tutumları ve yaşam doyumu literatürde oldukça çalışılmıştır. Fakat diğer bir değişken olan romantik ilişkide yaşanan kaygı değişkeni çok fazla çalışılmamıştır. Genellikle literatüre bakıldığında romantik ilişki doyumu ve romantik ilişkide akılcı olmayan inançlara yönelik çalışmalar mevcuttur. Dolayısıyla yapılan literatür araştırmalarından sonra romantik ilişkide yaşanan kaygıya yönelik eksiklikler olduğu ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu araştırmada anne – baba tutumlarının romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu üzerinde bağlanmanın aracı rolünü açıklayarak literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kişilerin nasıl bir ebeveyn tutumuna sahip olduklarını bilmeleri ve bunun romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumu arasında aracı olan bağlanma stillerinin ne derece önemli olduğunun bilinmesi de önemli bir faktördür. Klinisyenler için bağlanmanın ne derece etkili olduğunun bilinmesi de klinik çalışmalara destek olacağı düşünülmektedir. Ayrıca kişilerin ileri ki yıllarda kendi çocukları ile oluşturacakları bağlanma stili ve çocuklarına yönelik sergileyecekleri anne ve baba tutumunun da ne şekilde etki edeceğini görmelerini sağlayacaktır.

Çalışmanın değişkenleri hakkında birkaç önemli literatür bilgisi eklemek gerekirse ilk olarak değineceğimiz değişken bağlanmadır. Bowlby (2012), bağlanmanın içgüdüsel olarak gerçekleştiği ve ilk bakım veren kişiye yönelik olduğu vurgulamaktadır. Diğer bir değişken; anne – baba tutumları, çocuğun kişiliğine ve karakterine şekil verme noktasında en büyük önemi taşımaktadır (Erginbay, 2014). Üçüncü değişken ise romantik ilişki değişkenidir. Romantik ilişki bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki yakın ilişkilerinden birisidir. Erik Erikson'ın “Yakınlığa karşı Yalıtılmışlık” evresi yakın ilişkilerin önemini vurgulamaktadır (Terzi ve Özbay, 2016). Diğer bir boyutta ise

kaygıdan bahsedilecektir. İnsanların yaşadıkları en temel duygulardan birisi ise kaygıdır (İlikçi İygün, 2018). Son olarak çalışmada bahsi geçecek olan değişken ise yaşam doyumudur. Yaşam doyumunu, kişilerin hayatları ile ilgili yargıları, kişinin iyi oluşu ve mutluluk ile alakalıdır (Diener ve ark., 1999). Bu doğrultuda, yapılan araştırma değişkenlerinin kişilerin hayatları üzerindeki etkisinde ne denli etkili olup olmadığını anlamak için önemli bulgular elde edileceği öngörülmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki kısımları şöyle devam etmektedir; ikinci bölümde literatür taraması, üçüncü bölümde hipotezler, dördüncü bölümde yöntem, beşinci bölümde analiz ve bulgular sunulmaktadır. Altıncı ve son bölüm ise sonuç bölümüdür.



2. KURAMSAL BİLGİLER İLE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bağlanma

Kişilerin gelecekte nasıl bir ilişki kuracakları, bebeklik döneminde ebeveynleri ile kurdukları ilişkiyle oldukça bağlantılıdır. Psikopatoloji literatüründeki bağlanma kavramı, bireyin doğumuyla başlayan ve hayatı boyunca devam eden bir ilişkidir (Turan Akdağ, 2011). Bebeğin anne ile olan bağı, göbek kordonu kesildikten sonra bitmiş gibi görünse de aslında bebeğin annesini emmesiyle de devam etmektedir. Anne karnında fizyolojik olarak başlayan ve en önemlisi de aslında anne ile bu bağı kurulmasıdır. Sonrasında bebek ilk sosyalleşme bağına da anne ile kurmaktadır. Bebek büyümeye devam ettikçe birincil bakım veren kişi ve diğerleri yani ailenin diğer fertleri, akrabaları, arkadaşları ve partneri ile bağ kurmaya kadar devam etmektedir. Bu ilişkilerin her biri oluşurken kişinin nasıl bir tutum sergileyeceği, doğumdan itibaren başlayan bağlanma sürecinden etkilenecektir (Soğancı, 2017).

Bowlby'nin bağlanma kuramının gelişmesinde, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) çağırması üzerine 1950 yılında Londra'da yaptığı sunum büyük rol oynamıştır. Bu sunumda, annelerinden erken yaşta ayrılan erkek çocuklarının, ergenlik ve ileri ki yaşlarında suç oranlarının arttığını vurgulamıştır. Bu söyleminden sonra ebeveyn-çocuk iletişimi gündeme damgasını vurmuştur. Bowlby'nin bu sunumunun ardından Dünya Sağlık Örgütü'nün raporunda üç yaşına kadar annesinden ayrı büyüyen çocukların fiziksel ve ruhsal hastalık risklerinin artan ölçü de olduğuna işaret ediyordu (Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby, bağlanmanın bireyin içgüdüsel bir davranış olarak kendini korumaya ve bunu genetik donanımları ile ilk bakım veren kişiyle arasındaki etkileşimle ortaya çıktığını ileri sürer (Bowlby, 2012). Bowlby'nin bağlanma teorisinde, kişiler doğdukları andan itibaren bakıma ve korunmaya ihtiyaç duyarlar ve onlara bakım veren birincil kişi sayesinde yaşamlarını sürdürürler. Bowlby'ye göre birincil bakım veren ile çocuk arasındaki yakınlık, çocuğun çevreyi öğrenmesinde etkisi olabileceği "güvenli bir üs" ve tehlikeden korunabileceği "sağlam bir sığınak" işlevi görür (Bozdemir, 2015). Bağlanma sadece çocukluk dönemi ile sınırlı kalmayıp bireyin yaşamı boyunca devam etmektedir (Kesebir ve ark., 2011). İlk temel kurulan ilişki anne çocuk ilişkisidir (Onur, 2006). Bireyin devam eden yaşamı boyunca olan bağlanmalar için de örnek olacaktır. Anne ile çocuk ilişkisinde meydana gelecek yetersizlikler ya da aksamalar bağlanmayı negatif

yönde etkileyecektir. Bu bağlanma güvenli ya da güvensiz olarak bir kez belirlendikten sonra çok az değişkenlik gösterir (Kesebir ve ark., 2011).

Bebeklerin doğuştan getirdikleri emme, izleme, gülümseme, ağlama, dokunma donanımları bakım veren ile düzenli ve tutarlı bir etkileşim sonucu giderek gelişir. Gelişim dönemlerini ayırdığımızda; Birinci dönem, sekizinci – on ikinci haftaya kadar olan bağlanma öncesi bebek annenin uyarılarıyla hareketlenir. Kişileri ayırt etme yetisi çok kısıtlı olması ya da olmamasına rağmen çevresindeki kişilere yönelme davranışı sergiler (Pehlivan Türk, 2004). İkinci dönem, ikinci – üçüncü aydan altıncı aya kadar olan süre zarfında bağlanmanın ilk işaretleri ortaya çıkar. Bu dönemde bebek anneyi diğer yabancılardan ayırmaya ve dikkatini daha çok anneye çevirmeye başlar (Onur, 2006). Üçüncü dönem, altıncı ay ila iki yaş arasında bağlanmanın tam gözlemlendiği dönemdir. Yakınlık arayışı ve birincil bakım veren kişilerden ayrılma ile kendini gösterir. (Kesebir ve ark., 2011).

Bağlanma kuramını oluşturan üç temel faktör vardır. Bunlar: i) Bebekler belli bir davranış repertuarı ile dünyaya gelirler. ii) Kurulan yakınlığın sürdürülmesi diğer bireyin yakınlık ihtiyacını karşılar. iii) Çocuk dış dünyaya yüklediği anlamı yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimler sonucunda oluşturur (Kesebir ve ark., 2011).

Bowlby, bağlanmayı doğumdan ölüme kadar uzanan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bebeklik döneminde gerçekleşen bağlanma tarzı ve zihinsel temsiller değişiklik göstermeden, ergenlik ve yetişkinlikte de benzer şekillerde devam ettiğini belirtmiştir (Bowlby'den aktaran Soğancı, 2017).

Bowlby, bağlanma stilini dört evrede ele almıştır:

1. Evre: Figürün Sınırlı Ayrımıyla Yönelim ve Sinyaller: Bu evre doğumun gerçekleşmesiyle başlayıp sekizinci haftaya kadar sürer ve bebek 12 haftalık olana kadar da uzayabilir. Bebek etrafındaki kişilere yönelik birtakım davranışlar sergiler bunlar; bir kişiye yönelme, göz hareketlerini izleme, kavrama ve ulaşma, gülümseme ve bebelemeyi içerir. İşitsel veya kokusal uyarıcılar sayesinde kişileri birbirlerinden ayırmaya başlar (Bowlby, 2012).

2. Evre: Bir ya da Birden Fazla Ayrı Figüre Yönelme ve Yöneltilen Sinyaller: Evre 1'in bitimiyle başlayan bu evre yani 12'nci haftadan itibaren başlayan bu evre altıncı aya kadar devam eder. Bebeğin 12'nci haftaya kadar sergilediği başkalarına yönelik davranışlara ek

olarak bu evre de annesini ya da birincil bakım veren kişiyi ayırt etmeye başlar (Bowlby, 2012).

3. Evre: Sinyallerin yanı sıra Lokomasyon Aracılığıyla Ayrı bir Figüre Yakınlığın Korunması: Bu evre altıncı ay itibariyle başlar ve bebek iki-üç yaşına gelene kadar sürer. Birincil bakım vereni ayırt etmenin yanında tepki repertuarı, anneyi takip etme, anne ile birlikte çevreyi keşfetme ve de annenin merkeze alınmasına kadar ki davranışları içerecek kadar genişler (Bowlby, 2012).

4. Evre: Hedef Düzeltimli bir Partnerliğin Biçimlenmesi: Romantik ilişkiye dayanan ikili ilişki kurma bu evrede oluşmaya başlar ve bebek bu evrede annenin duygu ve güdülerini anlamaya başlar (Bowlby, 2012).

Bağlanma teorisine göre, anne ve babanın davranışları ve etkileşim şekilleri ileri ki zamanlarda yakın ilişkilere karşı umutları, tutumları ve inançları yönlendiren “içsel çalışma modellerinin” taşıdığı anlamı oluşturur. Kurama göre anne ve çocuk etkileşimi esnasında zihin modelinin iki ana şeması birbirlerini tamamlayarak gelişir: “Değerli ben” ve “güvenilir o”. Bu birbirini tamamlayan ve doğrulayan iki şema yakın ilişkilerdeki bağlanma kaygısı ve mesafeyi koruma ve kaçınma ile alakalıdır (Kesebir ve ark., 2011).

2.1.1. Bebeklikte ve çocuklukta bağlanma stilleri

Bebekler, biyolojik olarak bakıldığında diğer canlıların yavrularına göre daha uzun süre ebeveynlerinin yardımlarına muhtaçlardır. Bu biyolojik etkenlerden kaynaklanan durum bireylerin bir arada yaşama, eğilim ve ihtiyaçlarını, özellikle de bağlanma gereksinimlerini açıklar (Soysal ve ark., 2005). Bağlanma, bebeğin ilk bakım veren ile oluşturduğu yakın ilişkiyi destekleyen, devamlılığını sağlayan ve hayatta kalma olasılığını arttıran sistemdir (Ayberk, 2011).

Bağlanma, doğumdan itibaren başlayan, duygusal olarak ağır basan ve de olması gereken bir durumdur. Bebeklikteki bağlanma kavramı; belirli bir kişiye olumlu tepkiler verilmesi, günün büyük bir kısmını o kişiyle geçirmek istenmesi, korku uyandıran bir durum olduğunda hemen bağlanmanın gerçekleştirildiği kişiyi aramasıdır. Hatta bebekler o bağı kurduğu kişinin varlığını hissettiğinde rahatlık duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerini kapsamaktadır (Soysal ve ark., 2005).

Bağlanma teorisi üzerinde araştırmalar yapan ve önemli katkıları bulunan bir başka isim ise Mary Salter Ainsworth. Ainsworth, Uganda’da çocuk araştırmalarına öncülük

yapmıştır. Araştırma esnasında bebeklerin birincil bakım veren kişiye bağlı kaldıklarını, aktif bebekler olduklarını yani bebeklerin pasif alıcılar olmadıklarını öne sürmüştür. Yani ayrılma durumu olduğunda bebeklerin bu durumu protesto ettiklerini söylemiştir (İlaslan, 2009). Ainsworth, Uganda’da “Yabancı Durum” çalışmasıyla bebekler ve annelerinin davranışlarını gözlemlemiştir. Bu çalışmada, bağlanmanın kişisel farklılıklar gösterebileceğinin üzerinde durmuştur. İlk olarak ev ortamlarında daha sonra ise Yabancı Durum adı verilen bir laboratuvarda, bebeklerdeki beslenme, ağlama, göz kontağı kurma, kucaklama gibi temel durumlarda annenin bebeğine verdiği tepkileri gözlemlemiştir (Karen, 1998). Bebeğin yeni girdiği ortamı yalnız başınayken, annesi ile birlikteyken ve yabancı biri ile tek başınayken annesinin dönmesine ne ölçü de tepkiler verdiğini Yabancı Durum Testi ile ölçülmüştür. Her biri üçer dakika süren yedi kısımdan oluşan bir çalışmadır. Çalışmanın başında anne ile çocuk bir odanın içinde bulunmaktadır. Anne ve çocuk odadayken bir yabancı odaya girer ve bir süre sonra anne odadan çıkar. Anne sonradan tekrar odaya gelir ve tekrar odadan ayrılır. Böylece annenin odadan ayrılmasına çocuğun verdiği tepkiler rapor edilir (Bolattekin, 2014). Bu çalışma da 12 ile 18 aylık bebeklerin verdiği tepkiler sonucunda üç tip davranış örüntüsü ortaya çıkmıştır. Bunlar: “güvenli bağlanan bebekler”, “güvensiz kaçınmacı bağlanan bebekler” ve “güvensiz kaygılı/kararsız bağlanan bebekler” davranışlarıdır (Ayberk, 2011).

2.1.1.1. Güvenli bağlanan bebekler

Bu bağlanma stiline sahip olan bebekler, birincil bağlanma gösterdikleri kişiler ya da birincil bakım veren kişiler yanlarında olmadığı zamanlarda, çevreyi araştıran, yakınlığı koruyabilen ve bakım vereni güvence üssü olarak kullanabilme kabiliyetine sahiptirler. Ebeveyninden uzaklaşmaya tepki verirler fakat bu tepki yani protesto davranışı, ebeveynin geri dönmesiyle son bulur. Protesto davranışının yerini rahatlama ve araştırma davranışlarına bırakmaktadır (Işınsoy, 2003). Laible ve arkadaşlarının (2004) yaptığı çalışmada, güvenli bağlanan ve ebeveynlerini olumlu algılayan çocukların, diğer çocuklara kıyasla daha sosyal olduklarını belirtmişlerdir. Güvenli bağlanma kuran çocuklar ileri ki yıllarda uzun süren romantik ilişkiler yaşamaya daha yatkınlardır. İlişkilerini güven temeli üzerine kurarlar ve özgüvenleri daha yüksektir. Duygu ve düşüncelerini ifade etme sıkıntısı yaşamazlar, sosyal ilişkileri gayet kuvvetlidir ve sosyalleşmekten keyif duyan yetişkinler haline gelirler.

2.1.1.2. Güvensiz kaçınmacı bağlanan bebekler

Bu bağlanma stiline sahip olan çocukların, bebeklik dönemlerinde bakım veren kişi tarafından ihtiyaçları göz ardı edilmiştir. Anne ile çocuk pek vakit geçirmezler ve aralarında duygusal ve sosyal olarak bir bağ kurulmamıştır. Bakım veren kişi genellikle çocuğa karşı soğuk ve çocuğun kurmak istediği teması reddeden yapıya sahiptir. Güvensiz kaçınmacı bağlanan çocuklar, bakım veren kişiyle ilgilenmeme eğilimine sahiptirler (İlaslan, 2009). Güvenli bağlanan çocukların tersine bu tarz bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım veren kişiyi görünce belli bir süre tepkisiz kalırlar ve bakım veren kişiyle temas kurma gereksinimi duymazlar. Bakım veren kişi ile temas kurmadıkları gibi fiziksel olarak da yalnızlığı tercih ederler ve genellikle yaşatları ile de iletişimleri zayıf olur (Soğancı, 2017).

2.1.1.3. Güvensiz kaygılı/kararsız bağlanan bebekler

Kaygılı/kararsız bağlanan bebekler, çoğunlukla annelerinin nerede olduklarını takip etmekle meşguldürler ve bu durum keşif yapmalarına mani olur. Bu duruma ek olarak, annelerini göremedikleri zaman huzursuzlanır ve stres yaparlar hatta gördüklerinde de sakinleşmekte sıkıntı yaşamaktadırlar (Şipit, 2019). Anne çocuğun ihtiyacını tutarsızlık ile karşılar ayrıca çocuklar da ihtiyaçlarının anneleri tarafından karşılanacağından emin olamazlar. Birincil bakım verenin güven verememesi, çocuğa kurulan ilişkide güvensizlik hissettirir (Karen, 1990).

Öğrenme kuramı çerçevesinde bağlanma, çocuğun ebeveynlerine bağlanmasını öğrenme sonucunda oluşan bir davranış olarak açıklamaktadır (Şipit, 2019). Bebek, açlık ve susuzluk gibi fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesi esnasında yaşadığı rahatlama duygusu ile bakım veren arasında bir bağlantı kurar ve bu nedenden dolayı bakım verene ilişkin olumlu duygular geliştirmektedir. Bu kurama göre, bakım veren ile çocuk arasında oluşan bağlanma ve bununla birlikte oluşan olumlu duygular koşullanmanın sonucunda öğrenilmektedir. Yani doğuştan gelen bir ihtiyaç değildir. Bowlby bu duruma “İkincil Dürtü Kuramı” adını vermiştir (Onur, 2006). Tüm bu söylenenlere rağmen araştırmacılar öğrenme sonucunda oluşan bağın kalitesinin oldukça önemli olduğunu altını çizmektedirler. Bağlanma ilişkisindeki eksiklikler, çocuğun ileri de kişilerarasındaki ilişkilerinde birtakım sorunların ortaya çıkabileceğinin işaretleri olarak kabul edilmektedir (Soysal ve ark., 2005).

2.1.2. Ergenlik döneminde bağlanma

Latince olan ergenlik kelimesi “yetişkinliğe doğru büyüyen” anlamındaki “adolescere” yükleminden türemiştir (Parman,2003). Ergenlik, bütün toplumlarda çocukluktan yetişkinliğe geçişin gerçekleştiği büyüme dönemidir. Genellikle ergenlik döneminin üç dönem şeklinde ayrımı yapılır. Birincisi “erken ergenlik” 10 yaştan 13 yaş kapsayan dönem, ikincisi “orta ergenlik” 14 yaştan 17 yaşa kadar ki dönemi kapsayan ve üçüncüsü de “ileri ergenlik” 18 yaştan 22 yaşa kadar ki dönemdir (Turan Akdağ, 2011).

Ergenlik dönemi boyunca birtakım biyolojik, bilişsel ve sosyal değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler arasında bağlanmayı etkileyen en temel değişim, bilişsel yaşanan değişikliklerdir. Ergenlik dönemine geçiş ile bireyler somut düşünceden soyut düşünceye geçiş yaşamaktadırlar. Ergenlerin bağlanma süreçlerinin düşünce ve duygularına bağlı olarak izlenebileceğini gösteren olgunlaşma bilişsel anlamda yaşanmaktadır (Turan Akdağ, 2011).

Ergenlik döneminde bağlanma ile yapılan birçok çalışma, kişinin inançları ve hisleri yakın arkadaşlıklarının etrafında şekillendiğini göstermiştir. Bebeklik dönemindeki ana bağlanma ögesi olan birincil bakım veren kişi yani annenin ergenlik dönemine gelindiğinde bireyin üzerindeki etkisinin giderek azaldığı görülmektedir (Keskin ve Çam, 2009).

Güvenli bağlanma kurması bir ergen için kimliğinin ve benliğinin gelişmesinde çok büyük bir önem arz etmektedir. Güvenli bağlanma, ergenin benlik saygısını arttırmasına ve kendi kimliğini kazanmasına destek olur (Keskin ve Çam, 2009). Ebeveynine karşı güvenli bağlanma geliştiren ergenler, kişilerarası ilişki kurmakta zorluk çekmezler, daha az depresif davranışlar sergilerler ve stresle başa çıkma kabiliyetleri daha iyidir (Çıkılı Uytun ve ark., 2013).

Güvensiz bağlanma stiline sahip olan ergenler, akranlarıyla iletişim kurma da zorluklar yaşarlar. Bu bağlanma stiline sahip olan ergenlerde anti-sosyal davranışlar görülme olasılığı daha yüksek olduğu söylenmektedir, yalnızlık hissi, düşük öz saygı ve utanma hissini yoğun yaşamaktadırlar (Deniz'den aktaran Soğancı, 2017). Bunlara ek olarak, bu dönemde ergenler aile içerisinde problemler yaşamaya başlarlar çünkü ebeveynleri tarafından bireyselliklerinin ellerinden aldığını düşünmektedirler (Çıkılı Uytun ve ark., 2013).

Kaçınmacı bağlanan ergenler, kişilerarası ilişkilerde daha doyumsuz ilişki yaşamaktadırlar. Ayrıca bu bağlanma stiline sahip olan ergenler çevrelerindeki kişilere güvenemedikleri için onları kontrolleri altına alma eğilimi içerisindedirler (Keskin ve Çam, 2009). Korkulu bağlanma yaşayan ergenlerde ise sosyal ilişki kurmaktan uzak duran ve romantik ilişki kuramayan kişilerdir (Deniz'den aktaran, Soğancı, 2017).

2.1.3. Yetişkinlerde bağlanma

Bağlanma dönemi sadece çocukluktan ibaret olmamakla birlikte yaşam boyu devam eder. Bebeklik döneminde kurulan bağlanma ilişkisi ve bu ilişkiye bağlı olarak gelişen bağlanma stilleri, kişilerin yetişkinlik hayatlarındaki yakın ilişkilerin temelini oluşturur. Bu sebeple, bireylerin hayatlarının en başında anne ve babaları ile kurdukları ilişkiyle yetişkinlik dönemlerindeki romantik ilişkileri arasında pek çok açıdan benzerlik olmaktadır. (Turan Akdağ, 2011). Weiss, yetişkinlikteki bağlanmayı çocukluk döneminde kurulan bağlanmadan farklı kılan üç özellik tanımlamıştır: i. Çocukluk döneminde bakım alan (bebek) ve bakım veren (ebeveyn) arasında iken yetişkinlikte bağlanma eşler arasındadır.; ii. Davranışsal sistemlerin etkilenmesinin sonucu olarak yetişkin bağlanması gerçekleşmiyor.; iii. Yetişkin bağlanması genellikle cinsel ilişkiyi kapsamaktadır (Kesebir ve ark., 2011).

Bağlanma temelinde oluşan zihinsel modeller iki temel boyut içermektedir. Bunlardan biri koruma ve destek ihtiyacına karşılık alabildiği birisi olarak görülüp görülmediği, bir diğeri ise bağlanılan kişinin gözünden yardıma değer birisi olarak görüp görmediğidir. Bu tanımlamalar kapsamında Bartholomew ve Horowitz benlik ve başkaları modellerinin bağlanma tarzlarını belirleyen boyutları olduğunu iddia etmiştir (Sümer & Güngör, 1999). Şekil 2.1.'de Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeli gösterilmiştir.

		BENLİK MODELİ (Bağımlılık)	
		Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
BAŞKALARI MODELİ (Kaçınma)	Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakınlık kurma konusunda rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
	Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşı- bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Şekil 2.1. Dörtlü bağlanma modeli

*Bartholomew & Horowitz (1991)'den uyarlanmıştır.

2.1.3.1. Güvenli bağlanma stili

Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinler kolaylıkla yakın ilişkiler kurabilirler ve yeni ortama dahil oldukları zaman adaptasyon sıkıntısı yaşamayabilirler. Çıkılı Uytun ve arkadaşları (2013) bu bireylerin partnerlerine rahatlıkla yaklaşabildiklerini ayrıca eşleriyle birlikte de mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeline göre güvenli bağlanma stiline sahip kişiler olumlu benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşiminden oluşmaktadırlar. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler kendilerini sevmeye değer gören, başkalarının güvenilir, destekleyen, ulaşılabilir ve iyi niyetli olduklarına dair olumlu yönde inançlara sahiptirler (Sümer & Güngör, 1999). Kişiler bu özellikleri ile kolaylıkla yakınlık kurabilirler ve özerk kalmayı başarabilirler.

2.1.3.2. Saplantılı bağlanma stili

Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler kendilerini sevmeye değer görmeme duygusuyla değerlendirirken diğer kişileri olumlu bulmaktadırlar (Çalışır, 2009). Bu tarzdaki kişilerin çocukluk dönemleri incelendiğinde ebeveyn sevgisini ve onayını yeterince alamadıkları düşünülmektedir (Crain'den aktaran Soğancı, 2017). Kendilerine güvenleri az olduğu için başkalarını destekleyici olarak algırlar ve bu destekten faydalanamayan, kendini açma düzeyleri düşük kişilerdir (Bartholomew ve Horowitz,

1991). Saplantılı bağlanma stili olumsuz benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşmesi ile oluşmaktadır. Bu bağlanmaya sahip bireyler ilişkilerinde takıntılıdır ve beklentileri pek de gerçekçi değildir. Sümer ve Güngör (1999), Hazan ve Shaver'in bebeklerdeki bağlanma stillerinden olan güvenli ve kaygılı/kararsız bağlanma tarzlarına karşılık olarak yetişkin bağlanma stillerinden güvenli ve saplantılı bağlanma stilleri karşılık geldiğini vurgulamaktadırlar.

2.1.3.3. Kayıtsız bağlanma stili

Kayıtsız bağlanma biçimi, olumlu benlik ve olumsuz başkaları modellerinin birleşiminden meydana gelmektedir. Çalışır (2009)'ın araştırmasına göre bu bağlanma tarzına sahip olan yetişkinler kendilerini değerli ve sevilebilir olarak değerlendirmektedirler. Bununla birlikte, diğerlerine karşı olumsuz değerlendirmelerinin sebebi ise hayal kırıklığına uğramamak ve reddedilmemek için yakın ilişkilere karşı kayıtsız kalırken, karşıt bağımlılık sergileyebilmektedirler. Bartholomew ve Horowitz (1991)'e göre kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler, yakınlık duygusundan ziyade özerklik duygusuna sahip olurlar. Başkalarına karşı güven duygusu hissetmediklerinden dolayı kendilerini açmak istemezler.

2.1.3.4. Korkulu bağlanma stili

Korkulu bağlanma stili olumsuz benlik ve başkaları modelinin kesişmesi ile oluşmaktadır. Kişi kendini değersiz gördüğü gibi başkalarını da olumsuz değerlendirir. Yani kendini sevmeye değer bulmadığı ve diğerlerinin de reddedici olduğuna dair inançları vardır (Çalışır, 2009). Kesebir ve arkadaşları (2011) korkulu bağlanma biçimine sahip yetişkinlerin yakın ilişki kurmaktan uzak durduklarını ve başkalarından gelecek olan reddedilme durumuna karşı tedbir aldıklarını vurgulamaktadırlar. Korkulu bağlanma biçimi tam anlamıyla güvenli bağlanma tarzının tersidir (Sümer & Güngör 1999).

Şekil 2.2'de görüldüğü gibi bağlanma davranışlarının ve bağlanma stillerinin gelişimsel dönemlere göre karşılaştırılması mevcuttur. Bebeklikte bağlanma, ergenlikte bağlanma ve yetişkinlikte bağlanma ile kişilerin bağlanma figürleri ve ilişkinin niteliği belirtilmiştir. Ayrıca bağlanmadaki tamamlayıcı ögeler, bağlanma stilleri ve bağlanmada etkileşimlerde vurgulanmıştır.

BAĞLANMA DAVRANIŞI	BEBEKLİKTE VE ÇOCUKLUKTA BAĞLANMA	ERGENLİKTE BAĞLANMA	YETİŞKİNLİKTE BAĞLANMA
BAĞLANMA FİĞÜRÜ	Anne ya da birincil bakım veren	Akran, arkadaş	Eş, romantik partner
BAĞLANMA İLİŞKİSİNİN NİTELİĞİ	Tamamlayıcıdır	Karşılıklıdır	Karşılıklıdır
BAĞLANMANIN TAMAMLAYICI ÖGELERİ	Yakınlığı koruma, güvenli sığınak, güvence üssü	Özerkliğini kabul ettirme, duygusal bağ kurma	Bağlanma, bakım, cinsel birleşme
BAĞLANMA STİLLERİ	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma, dağınık (yönü belirsiz) bağlanma	Güvenli bağlanma, kaygılı kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma. Dörtlü bağlanma modeli (güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma).
BAĞLANMADA ETKİLEŞİMLER	Dışsal, gözlemlenebilir	İçsel, temsil edilebilir	İçsel, temsil edilebilir

Şekil 2.2: Bağlanma Davranışı ve Bağlanma Stillerinin Karşılaştırılması

Kaynak: Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans tezi).

2.1.4. Bağlanma stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar

Güngör (2000) ergenlerin ve anne babalarının bağlanma stillerini, kaygı ve kaçınma boyutlarını temel alarak anne ve babalık stilleriyle ilişkili olarak yaptığı doktora çalışmasında, kişilerin kaçınma düzeyleri arttıkça annelerin kabul ve ilgisinin azaldığını ve kaygı düzeyi arttıkça annelerin sıkı denetim/kontrol düzeylerinin arttığı sonucunu elde etmiştir. Güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip olan annelerin, çocuklarına daha yüksek oranda kabul/ilgi gösterdiklerini bulmuştur.

Brennan ve Shaver (1994)'ın yaptıkları çalışmalarında güvenli bağlanma stiline sahip olan yetişkinlerin, romantik ilişkilerinde daha mutlu oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Hazan ve Shaver (1987) kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerin yakınlıktan korktuklarını ve kıskançlık sorunuyla uğraştıklarını vurgularlar. Bahadır (2006)'da aynı şekilde yaptığı çalışmasında bağlanma stilleri ile romantik ilişkide

yaşanan kaygı düzeylerini gruplandığında güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin kaygı puanlarının ortalama, korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin ortalamanın üstünde, kayıtsız bağlanma tarzına sahip olanların kaygı boyutunun düşük, saplantılı bağlanma stiline sahip olanların ise kaygı puanlarının yüksek olduğunu elde etmiştir.

Çeçen (2017) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin diğer bağlanma tarzlarına göre kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu vurgulamıştır. Buna ek olarak kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu da elde etmiştir. Kaygı ve bağlanma stilleri ile yapılan başka bir araştırma da ise Alden ve Taylor (2004)'ın yaptıkları çalışma da kaygı ile güvenli bağlanma stili arasındaki ilişkinin negatif yönde olduğunu belirtmişlerdir.

Özdemir ve Koruklu (2013)'nin ergenler üzerinde yaptıkları çalışmada anne ve babaya bağlanmanın yaşam doyumunun temel yordayıcısı olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca anneye bağlanmanın babaya bağlanmaya göre çok az yüksek bir fark ile yaşam doyumunu yordadığını elde etmişlerdir. Yapılan başka bir çalışma ise Armsden ve Greenberg (1987)'in ebeveynine karşı güvenli bağlanma stiline sahip olanların yüksek yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu vurgulamışlardır.

2.2. Anne – Baba Tutumları

2.2.1. Aile

Aile, aralarında kan bağı bulunan ve evlilik bağı ile duygusal açıdan bağlanmış, aynı hanede yaşayan ya da yaşamayan, kendine ait değerleri ve kuralları olan sosyal, duygusal, ekonomik açıdan birbirine bağlı olan en küçük topluluktur (Çalışkan & Aslander, 2014). Ailedeki kişiler çocuğun hayatındaki en yakın etkileşimde bulunduğu bireylerdir. Çocuk kültürünü, değerlerini, temel gelişim basamaklarını ve alışkanlıklarını aile ortamında edinir (Çapulcuoğlu, 2012).

2.2.2. Anne – baba tutumları

Çocuğun gelişmesindeki en önemli yapı taşı ailedir. Çocuğun kişilik ve davranış biçimine, mizacının etkisi olduğu kadar çevresel faktörlerde etkili rol oynar. Dahası birey, çevresini ve kendini algıladığı şekilde tepki verir ve davranış sergiler (Kaya, 1997). Çocuklar yetiştirilirken, kültürün değerleri, gelenekleri ve kültüre uygun davranışlar baz alınır. Ailelerde kültürün izlerini taşırlar ve toplumun bir parçasıdırlar (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Ebeveynler çocuğun bilişsel, duygusal ve toplumsal açıdan gelişmesi için yeni bilgileri veren ilk öğretmenleridir. Aile fertlerinin çocukla olan etkileşimi çocuğun aile içindeki yerini belirler. Çocuk ilk sosyal deneyimlerini aile içinde edinir (Şanlı ve Öztürk, 2015). Ebeveynleri ile olumlu yönde ilişkiler kuran çocuklar kendi yeteneklerini tanırlar, geliştirirler ve kendileri hakkında olumlu değerlendirmelere varabilirler (Kaya, 1997).

Aile içinde çocuğun izleyerek kazandığı tüm davranışlar hayatının ileriki kısımlarının belirleyicisidir. Çocuğun gözlemleyerek edindiğinin yanında, anne ve babanın çocuğa karşı tavır ve tutumları çocuğun kişiliğinin oluşmasında çok önemlidir (Gökkaya, 2016). Aile temelli sorunların zemininde anne ve baba tutumları bulunmaktadır (Karabeyeser, 2013) Anne – baba tutumlarını örnek alan çocuk, ebeveynlerinin tutumlarına yakın tutumlar sergilemeye başlar ve bu durum yaşamının büyük çoğunluğunu etkiler (Kaya ve ark., 2012). Bu özdeşimi kuran bireylerde ebeveyn oldukları zaman kendi çocuklarına karşı aynı tutumu sergilerler (Şanlı, 2015). Anne - baba tutumları çocuğun kendini değerli hissedip hissetmediğine kadar etkisini gösterebilmektedir (Dokuzlu, 2016).

Anne ve baba tutumlarında birçok model mevcuttur

2.2.3. Anne – baba tutumu ile ilgili modeller

2.2.3.1. Psikodinamik model

Freud, bireylerin yaşamlarının ilk beş yılında kişilik gelişimindeki etkiyi vurgular. Buna ek olarak, kişilik gelişiminde anne ve babalarının tutumlarının etkili olduğunu söylemiştir.

Psikodinamik modele göre gelişimin ana belirleyicisi biyolojik kökenlidir. Çocuğun gelişim sürecine libidinal gereksinimleri ile aile arasındaki etkileşimleri etki etmektedir (Erginbay, 2014). Psikodinamik model de aile ve çocuk arasındaki duygusal ilişkiye dair farklılıklar bulmaktadır. Bu farklılıklar çocukların psikoseksüel, psikososyal ve kişilik gelişimlerinde etkili olduğunu savunmaktadır. Aile ile çocuk arasındaki duygusal bağ aileden aileye farklılık göstermektedir ve anne – baba tutumlarındaki farklılıklara bağlanmaktadır (Darling & Steinberg, 1993).

2.2.3.2. Davranışçı model

Davranışçı model, anne ve babanın davranışlarını anne – baba tutumları olarak belirlemektedir. Bu modele göre anne ve babaların tutumları, çevreyi tanımlayan

davranışların tamamıdır. Çocuğun davranışlarını pekiştiren ve gelişimini biçimlendiren uyarılar çevresinde karşılaştıklarıdır (Dokuzlu, 2016).

2.2.3.3. Sosyal öğrenme modeli

Aile fertlerinin davranışları, çocuğun gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesi tartışmasız bir gerçektir (Dokuzlu, 2016). Sosyal öğrenme modeli dediğimizde akıllara ilk gelen isim Albert Bandura'dır (Gürel, 2014). Bandura (1983)'nin sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar insan davranışlarını gözlem yaparak öğrenirler. Bu öğrenme türüne de gözlem yoluyla öğrenme (observational learning) adı verilir. Çocuklar gözlem yoluyla öğrendikleri tutumları, tepkileri ve davranışları kendilerine model olarak alırlar. Bu gözlem yoluyla öğrenilenler bireyin davranışlarını etkiler (Bandura, 1978).

2.2.3.4. Baumrind'in sınıflaması

Farklı ebeveyn tutumlarının bireylerin hayatlarını ne şekilde etkilediğini incelemek için bir hayli araştırma mevcuttur. Anne ve baba tutumları ile ilgili yapılan araştırmalarda en yaygın kullanılan model Diana Baumrind'in sınıflandırmalarıdır. Baumrind üç farklı kategoride anne – baba tutumları tanımlanmıştır (Şanlı ve Öztürk, 2015). Baumrind, bu üç farklı ebeveyn stilinden bahsetmek için aileleri hem ev ortamında hem de laboratuvar ortamında gözlemleyerek çalışmalar yapmıştır. Bu araştırmalarının sonucunda da otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere üç farklı ebeveynlik stillerinden bahsetmiştir (Baumrind, 1991). Anne ve babalar, çocuklarını yetiştirirken bu kategorilerden birini esas alırlar ve o doğrultu da bir tutum sergilerler (Baumrind, 1966).

Baumrind, çocukların yetiştirilme dönemlerindeki anne – babalarının tutumlarını sınıflandırırken dört temel boyut tespit etmiş. Ayrıca, tespit ettiği dört boyuta göre de sınıflandırmasını gerçekleştirmiştir. Dört temel boyut; kontrol, bakım/destek, açık iletişim ve olgunluk beklentisi boyutlarıdır (Erdoğan & Uçukoğlu, 2011). Bu boyutlar Şekil 2.3.'de gösterilmiştir.

Kontrol boyutu, anne ve/veya baba tarafından konulan kurallara çocuğun ne derecede uyduğu ve kuralı koyan ebeveynin kurallarına itaat edip etmediği ile alakalıdır. Açık iletişim boyutu, koyulan kuralların nedenlerini çocuğa ebeveyn tarafından açıklanması ve aile içinde karar alınırken çocuğunda söz sahibi olması ve çocuğun verdiği kararlara saygı gösterilmesi ile ilgilidir (Yılmaz, 2000). Olgunluk beklentisi boyutu, çocuğun hayatında karşılaşma olasılığı olan zorluklara karşı cesaretlendirilmesi, herhangi

bir şeyi yardımsız kendi başına başarabileceği hakkında güven verilmesi ve çocuğa karşı yapıcı bir yaklaşımla alakalıdır. Bakım/destek boyutu, anne ve babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinde ne denli sıcak, yakın ve sevecen yaklaştıkları ve sağlıklı bir bağ kurdukları ile ilişkilendirilmiştir (Dokuzlu, 2016).

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım/Destek	
	YÜKSEK	DÜŞÜK	YÜKSEK	DÜŞÜK	YÜKSEK	DÜŞÜK	YÜKSEK	DÜŞÜK
Otoriter	*			*	*			*
Demokratik	*		*		*		*	
İzin Verici		*	*			*	*	

Şekil 2.3. Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması

Kaynak: Yılmaz, A. (2000), Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

2.2.3.5. Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli

Baumrind'in yaptığı çalışmalardan esinlenerek Maccoby ve Martin (1983) bu üç tutuma ilave olarak izin verici ebeveynliğin bir alt tipi olan ihmalkar tutumu ortaya koymuşlardır (Şanlı & Öztürk, 2015). Maccoby ve Martin'in ortaya çıkarttıkları dört farklı anne – baba tutumu iki farklı kategorinin kesişimine göre şekillenmektedir. Duyarlılık/kabul-ilgi ve talepkarlık/kontrol olmak üzere iki kategoridir (Dokuzlu, 2016). Şekil 2.4.'de Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli gösterilmektedir.

Duyarlılık / Kabul – İlgi

		Yüksek	Düşük
Talepkar/ Kontrol	Yüksek	Demokratik	Otoriter
	Düşük	İzin verici / Müsamahakar	İzin verici / İhmalkar

Şekil 2.4. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açıcı Modeli

Kaynak: Yılmaz, A. (2000), Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

İzin verici/müsamahakar anne ve babalar, çocuklarına karşı ilgili ve sevecen davranırlar. Çocuklarının davranışlarını denetlemezler ya da denetleseler bile çok az kontrol altına alırlar. Bu anne – babalar çocuklarının aldıkları kararlara yönelik izin veren bir tutum gösterirler (Yılmaz, 2000).

İzin verici/ihmalkar ebeveynler ise izin verici/müsamahakar ebeveynlerin tam tersi olarak çocuklarıyla fazla sıcak bir iletişim kurma uğraşları yoktur. Anne ve baba olarak sadece çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılama şeklinde bir tutumları vardır (Dokuzlu, 2016). Bu tutumdaki ebeveynlerin çocuklarına ayıracakları enerjileri ve zamanları yoktur. Çocuklarına karşı ilgisizdirler ve çocuklarını kontrol dahi etmezler (Yılmaz, 2000).

2.2.4. Anne – baba tutumlarının sınıflandırılması

2.2.4.1. Otoriter tutum

Otoriter tutum tarzını sergileyen ebeveynlerin çocukları sürekli ceza ve kural içinde yetişirler. Ayrıca otoriter aileler çocuklarıyla fikir alışverişi yapmayan, görüşlerini veya isteklerini kabul etmeyen ve önemsemeyen tarzda, sert ve cezalandırıcıdır (Sönmez, 2014). Otoriter tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuklarına karşı kabulleri düşüktür (Saylık ve Gezici Yalçın, 2018).

Ebeveynlerinin biri ya da her ikisi tarafından baskı altında olan çocuk, çekingen, baskılara karşı sessiz kalan, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir (Karabeyeser, 2013).

Otoriter tutum ile büyüyen çocuklar, öfke ve kırgınlık gibi duygu ve düşüncelerini dile getiremezler (Sezer, 2010).

Çocukların konulan kurallara uymalarının dışında koşulsuz olarak itaat etmeleri de beklenir. Ebeveynler tarafından sebebi belirtilmeden ve çocuğun da nedenini anlayamadığı neredeyse her konuda yasaklar uygulanır. Çocuğa sadece fiziksel cezalar verilmekle kalınmaz bunun yanında sözlü cezalarda verilir yani yapılan eleştiriler çocuğun kişiliğini de hedef almaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2017).

Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri ne kadar ön plana çıkmış olsa bile anne ve baba ile olan ilişkileri hiçbir zaman önemini kaybetmemektedir. Ebeveynleri ile sağlıklı ilişki kuran ergenlerin arkadaşları ve anne – babaları dışındaki ilişkileri daha sağlıklı geliştirebilmektedirler (Sezer, 2010).

Otoriter tutum ile büyüyen çocukların kendi benliklerine karşı olumsuz yargıları, kendilerine dair güvensizlikleri, yapabilecekleri işleri dahi “ben yapamam” şeklindeki düşünceleri ile girişimde bulunmamaları ve başkalarına iletmekte bile zorlanmaları gibi olumsuz yönde davranış biçimleri görülmektedir (Aslan, 1992).

Otoriter tutum sergileyen anne ve babalar çoğunlukla çocukları ile çatışma içerisine girdiklerinden dolayı yüksek düzeyde kaygı gösteren, başkaları ile sosyal ilişki kurmakta güçlük çeken ve sosyal açıdan gelişmekte zorluk yaşayan çocuklar yetiştirmektedirler (Demiriz ve Öğretir, 2007).

2.2.4.2. Demokratik tutum

Anne – baba tutumları arasında en sağlıklı olarak kabul edilen ebeveyn tutumu ise demokratik ebeveyn tutumudur. Demokratik tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarının fikirlerine önem verirler. Çocuklarını fikir üretmeleri konusunda teşvik edici davranırlar (Dokuzlu, 2016). Demokratik ebeveyn tutumunu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı talepkar/kontrolcü fakat bununla birlikte çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarını göz ardı etmeksizin yüksek kabul grubuna dahildirler (Saylık ve Gezici Yalçın, 2018).

Demokratik tutuma sahip olan ebeveynler çocuklarının gerekli olan kurallara uymalarını ve olgun davranışlar sergilemelerini beklerler. Çocuklarına karşı sevecen ve ilgilidirler, çocuklarını sabırla ve özenle dinlerler. Bunlara ek olarak, aile içerisinde alınacak kararlarda çocuklarının da görüşlerini önemserler (Yılmaz,2000).

Demokratik ebeveyn tutumunun temelinde çocuğun varlığına ve isteklerine arzu duyulması esastır. Çocuğun gelişim sürecine göre uygun olan sorumlulukların verilmesi, kararlarda söz hakkı tanınması ve seçim imkanının sunulması çocuğun kendine olan güveninin güçlenmesine vesile olacaktır (Aslan, 1992).

Yapılan araştırmalarda, demokratik ebeveyn tutumuna sahip anne ve babaların çocuklarının sosyal, sorumluluk düzeyleri yüksek ve bilişsel yetenekleri gelişmiş çocuklar olduklarını göstermektedir (Demiriz ve Öğretir, 2007). Sosyal çevresindeki ilişkilerinde özgüvenli ve istikrarlı davranışlar gösterirler, çevrelerindeki kişilere saygılıdır çünkü aileleri tarafından da bu çocuklar saygı ile büyütülmüşlerdir (Dokuzlu, 2016).

2.2.4.3. İzin verici tutum

İzin verici tutumu benimseyen ebeveynler aşırı hoşgörülü anne ve babalardır. Çocuklarına çok fazla özgür olma olanağı tanırırlar ve hiçbir zaman diyebileceğimiz kadar da kontrol etmezler. Bu ebeveynlik tutumu bazen ihmal etmeye kadar giden bir hoşgörü ile de yapılabilir (Demiriz ve Öğretir, 2007).

İzin verici ebeveyn tutumunda herhangi bir denetim veya disiplin yöntemi çocuğa karşı uygulanmamaktadır. Çocuk, yanlış bir şey yaptığında ceza almaz ya da yaptığı yanlış davranışının sonucu uygulanmamaktadır (Bozdemir, 2015). Çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu kavrayamadığına ek olarak çocuğun neyi yapıp neyi yapamayacağını da bir sınırı yoktur (Sönmez, 2014). Çocukların hayatında belli bir sınırlama olmadığından dolayı aidiyeti hissedemezler, benmerkezcilerdir, asi ve saldırgan tutumlarının da artmasına neden olabilir (Demiriz ve Öğretir, 2007).

Bu tutumla büyütülen çocuklar, öz kontrolü öğrenemediklerinden sosyal olarak yetersizdirler. Sorumluluk almaktan uzak dururlar ve bağımlı bir yapıya sahiptirler (Usta, 2017). İzin verici anne – baba tutumunda, çocuğun yaşının olgunluğunda davranışlar sergilemesi çok da beklenmemektedir ve çocuğa toplumsal kurallar çok fazla öğretilmemektedir dolayısıyla da çocukta bu kurallara fazlaca dikkat etmez (Bozdemir, 2015).

2.2.4.4. Koruyucu/istekçi tutum

Koruyucu/istekçi anne – baba tutumunda, ebeveynin aşırı koruma davranışıyla çocuğun üstesinden gelebileceği ya da karşılayabileceği ihtiyaçlarını bile ebeveynlerinin

üstlenmesi ve çocuğa kendi ihtiyaçlarını yapabilme sorumluluğunun verilmemesi bu tutumun temel özelliklerindedir (Bozdemir, 2015). Koruyucu/istekçi tutumu benimseyen anne ve babalar çocuğu gereğinden çok daha fazla kontrol ederler, aşırı ilgili ve özenli davranırlar. Çocuğun ihtiyacının olmadığı durumlarda bile müdahale etmeyi kendilerine görev edinmişlerdir (Demiriz ve Öğretir, 2007). Bu tutumda olan ebeveynler, çocukları için en doğru kararın kendilerinin verdiklerine inanırlar ve kendi ebeveynlik görevlerini de layıkıyla yerine getirdiklerine inanırlar (Dokuzlu, 2016).

Bu tutum ile büyüyen çocuklar diğer insanlara karşı güvensiz bir şekilde yaklaşırlar. Hatta bu tutum ile büyütüldükleri için aileden uzak yaşamakta dahi güçlük çekerler, genellikle de mutsuz olurlar (Kaya ve ark., 2012). Ayrıca bu kişiler kendi başlarına karar vermekte güçlük çekerler ve bağımlı çocuklar olarak yetiştirilirler (Sezer, 2010). Etrafindaki kişilere bağımlı olarak yaşayan çocuk, kendi başına kararlar almakta zorlanır ve sosyal çevresi ile sağlıklı ilişkiler kuramaz, yalnızlaşır ve arkadaşlıklarını sürdürmekte zorluklar çeker (Dokuzlu, 2016).

Koruyucu/istekçi anne – baba tutumu ergenlik döneminde çocuğun olgunluk gelişim düzeyini engellemektedir. Ergenin, bireysel olarak gelişmesini ve sosyal olarak olgunlaşmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Sönmez, 2014). Ebeveynler çocuklarını korumak için çocuğun vermesi gereken kararları kendileri verirler dolayısıyla çocuklar kendini korumayı öğrenemezler ve savunmasız, utangaç bir yapıya yönelirler hatta sorumsuz ve şımarık bir yapı da olabilirler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Bu çocuklar genellikle başarısız, dayanıksız, kararsız ve hemen pes eden özelliklere sahiptirler (Dokuzlu, 2016).

2.2.4.5. Tutarsız/dengesiz tutum

Tutarsız/dengesiz tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarına verdikleri eğitimde kararsızlık yaşamaktadırlar. Anne ve babalar arasında yaşanan bu görüş ayrılığı ebeveynlerin davranışlarına yansımaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2007). Anne veya babadan birinin doğru olarak değerlendirdiği bir olay ya da durum öteki ebeveyn açısından yanlış olarak değerlendirilmektedir. Bu tutarsız davranış ise çocuğun neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar vermesi sırasında arada kalmasını sağladığı için çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Kaya ve ark., 2012). Bu tutumdaki anne – babalar bazen gereğinden fazla hoşgörölü, serbest bırakan bazen ise engelleyici, baskıcı ve cezalandıran bir tavrı benimsemektedirler (Bozdemir, 2015).

Tutarsız/dengesiz anne – baba tutumu, izin verici tutum ile otoriter tutum arasında gidip gelmektedir. Aile de disiplin vardır ama disiplinin uygulanacağı yer ve zaman belirsizdir. Dolayısıyla, çocuk yaptığı davranışın doğru veya yanlış olmasından ziyade ne zaman yaparsa cezalandırılır düşüncesi daha ön plandadır. Bu tutum ile büyüyen çocukların kendilerine olan güvenleri ise yoktur (Demiriz ve Öğretir, 2007).

Davranışını nerede, nasıl, ne zaman yapacağını kestiremeyen çocuk; uysal, ılımlı, ürkek, uyumlu, pasif birisi gibi veya kendisini ispatlamak için uğraşan, agresif, kavgacı, çabuk öfkelenen bir kişilik geliştirebilir (Kaya ve ark., 2012).

2.2.4.6. İlgisiz – kayıtsız tutum

İlgisiz ve kayıtsız anne – baba tutumunu benimseyen ebeveynler, çocuklarının isteklerini kontrol etme ve sınırlandırma yapmazlar. Bu tutum ile büyüyen çocuklar, ebeveynleri tarafından aşırı derece ihmal edilirler ve ebeveynler çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına karşı kayıtsız kalırlar (Kaya ve ark., 2012). Bu tarzdaki ebeveynler, çocuklarına gerekli olan zamanı ayırmazlar, çocukları için herhangi bir uğraş içerisinde olmazlar ve kendi işleri için çocukları birer engel teşkil etmektedirler (Bozdemir, 2015).

İlgisiz – kayıtsız tutum ile büyüyen çocuğun tek isteği çevresindekilerden ilgi ve şefkat görebilme, onların dikkatlerini çekebilme ve onlara varlığını ispatlamaktır (Kaya ve ark., 2012). Bu isteği bulamayan çocuklarda saldırgan davranışlar daha fazla görülmektedir (Bozdemir, 2015). Bu çocukların kendilerine olan saygıları oldukça azdır ve çevrelerindeki insanların onları çoğu zaman başarısız olarak nitelendirdiklerini düşünmektedirler. Sevginin ne olduğunu bilmediklerinden kaynaklı diğer insanları sevmekte de güçlük yaşarlar. Dolayısıyla sevgiden yoksun olan çocukların yardım etme duyguları azdır, sinirlidirler, duygusal olarak noksandılar ve özellikle de kendilerinden küçük ve güçsüz olan kişilere karşı olumsuz duygular benimsemişlerdir (Demiriz ve Öğretir, 2017).

2.2.5. Anne – baba tutumlarını etkileyen faktörler

Anne – baba tutumunu etkileyen faktörler, ailenin sosyodemografik özellikleri, anne ve baba ile ilgili özellikler örneğin; ebeveynlerin kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk ile ilgili diğer özellikler ve kültürdür (Bozdemir, 2015).

Şanlı (2007)'ya göre ailenin sosyodemografik özellikleri içerisinde annenin yaşı, anne ve babanın eğitim durumu, annenin çalışma durumu, annenin mesleği, annenin en

uzun süre yaşadığı yer, ailenin sosyoekonomik durumu, aile tipi, ailenin parçalanmış olması, çocuk sayısı, çocuğun yaşı ve doğum sırası ve çocuğun cinsiyetidir. Anne ve baba ile ilgili diğer özellikler ise anne – babanın kendi yetiştiriliş tarzları, ebeveynlerin doğum önceki çocuk beklentileri, anne – baba ilişkisi, stresörler ve sosyal destektir. Çocuğun diğer özelliklerine bakacak olursak; çocuğun anaokuluna gitmesi, çocuğun mizacı ve çocuğun kronik hastalığının olmasıdır.

Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça anne ve babanın çocuğa ayıracakları zaman ve ilgi azalır. Çocuk yeterince dinlenmemiş olur ve kendini ifade edemez (Shafiq, 2010).

Ailenin uzun süreli olarak il merkezlerinde yaşamış olması ailenin sosyokültürel düzeylerinin daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Küçük yerlerde yaşayan aileler daha geleneksel değerleri ön plana alarak yaşamaktadırlar (Şanlı, 2007).

2.2.6. Anne – baba tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar

Keser (2006), çocuk yetiştirme sürecinde bağlanma ve anne – baba tutumlarının rolünü araştırmayı hedefleyen bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya 6 ile 11 yaş aralığındaki 181 çocuk ve anneleri katılmışlardır. Araştırmanın sonucunda güvenli bağlanan annelerin çocuklarını yetiştirme süreçlerinde kabul/ilginin yüksek, sıkı kontrolün ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Güvensiz bağlanan annelerin ise sıkı kontrollerinin daha yüksek olduğu bir ebeveyn tutumu sergiledikleri görülmüştür.

Keskin (2007), ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumlarının bağlanma stillerine etkisini araştırmayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Korkulu bağlanma tarzına sahip bireyler ve baskı ve disiplin boyutları arasında pozitif bir ilişki, saplantılı bağlanma tarzı ile demokratik tutum arasında ise negatif yönde bir ilişki saptanmıştır.

2.3. Romantik İlişki

Kişilerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için birtakım ihtiyaçları bulunmaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlar ne kadar önemli ise duygusal ihtiyaçlarda bir o kadar önemlidir. İnsanlar, bahsettiğimiz bu duygusal ihtiyaçlarını genellikle romantik ilişki yaşayarak gidermeye çalışırlar (Soğancı, 2017).

İnsanlar tek başlarına yaşayamayan, başkalarıyla birlikte varlıklarını devam ettiren ve özellikle yakın ilişkiler arayan canlılardır. Romantik ilişki ya da aşk, yakın ilişki türü bazen bireysel bir ilişki, bazen özel bir ilişki, bazen de kişinin hayatındaki özel olan kişiye

duyduğu belli bir duyguyu tanımlamak için kullanılmaktadır. Aşk ya da romantik ilişki de önemli olan kısım ise genellikle bir “başka” kişiye ihtiyaç duygusunun olması gerektiğidir (Atak & Taştan, 2012).

Ergenlik döneminden yetişkinlik dönemine geçiş için önemli gelişimsel adımlardan biri romantik ilişki geliştirmektir. Sternberg (1986)’e göre yakın ilişki, birbirini seven iki kişinin karşılıklı olarak birbirlerine karşı anlayış ve iletişim kurabilmeleri ile duygusal bir bağlılığı ifade etmektedir. Arkadaşlık ilişkisi, aile, akrabalık ilişkileri ve romantik ilişkiler ya da aşk bütün bunlar yakın ilişkiler olarak değerlendirilebilir. Romantik ilişki genellikle bağlanma, güven, aidiyet ve destek gibi duyguları kapsamaktadır (Atak & Taştan, 2012).

Bağlanma ile ilgili araştırmalara bakıldığında, bağlanma stilleri güvenli ve güvensiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Güvenli bağlanma stili; sıcak, içten ve güvenilir ilişkiler sonucunda ortaya çıkar. Eğer kişi ilişki yaşarken kendini güvenli hissediyorsa ve buna ek olarak kendine de güveniyorsa, partnerine karşı pozitif bir tutum sergiler (Soğancı, 2017). Kişinin, çocukluk döneminde kurduğu bağlanma tarzı, yetişkinlik dönemine geldiğinde kuracağı romantik ilişkiye olumlu veya olumsuz olarak etki eder (Halat ve Hovardaoğlu, 2011).

Romantik ilişki de olan bireyler, ilişkilerinde bir sorun olmadığında mutluluk ve sevinç duyguları yaşarken, ilişki içerisinde rahatsız edici bir durum olduğunda üzüntü, ağlama ve ayrılık korkusu yaşarlar. Güvenli bir romantik ilişki temelini olması için partnerlerin birbirlerinin ihtiyaçları ve beklentilerini karşılamaları gerekmektedir (Soğancı, 2017). Romantik ilişkilerde kaygı hissedilmesinin nedeni ise partnerlerin beklenti ve ihtiyaçlarının karşılıklı olarak karşılanmamasıdır (Shaver ve Mikulincer, 2014).

Romantik ilişkiler içinde üç faktörü barındırır tıpkı diğer ilişki çeşitleri gibi, i) Bağlanma ve sevgi duyguları, ii) Psikolojik gereksinimlerin giderilmesi, iii) Karşılıklı bağlılık (Hinde’den aktaran Soğancı, 2017).

Romantik ilişkilerle ilgili diğer bir kapsamlı tanımı ise W. Andrew Collins yapmıştır. Collins (2003)’e göre romantik ilişki, her iki bireyin de gönüllülüğe dayanarak ve iki taraflı olarak kabul ettiği bir ilişki biçimidir. Romantik ilişkinin beş ayırt edici özelliği olduğunu belirtmektedir. Bu ayırt edici beş özellik; katılım, eş seçimi, ilişki içeriği, ilişki kalitesi ve bilişsel ve duygusal süreçlerden oluşmaktadır (Saraç ve ark., 2015).

Prager (1997) ise yakın ilişkiyi, eşlerin düzenli olarak paylaşım içinde olmaları, iki taraflı duygusal yakınlık hissetmeleri, güven içerisinde olmaları ve uyum sağladıkları ilişkiler olarak nitelendirmektedir. Prager'e göre, romantik ilişki sürdürmede duygusal yakınlık, güven ve uyum olmazsa olmazlardandır (Özteke, 2016).

Levinger ve Snoek'un modelinde ilişki düzeyinde dört farklı düzeyden bahsedilmektedir. Birinci düzey, sıfır ilişki düzeyidir yani birisinin varlığından habersiz olan bir diğer kişiden bahsedilmektedir. İkinci düzey ise fark etme olarak adlandırılmıştır. Burada ise iki kişi arasında herhangi bir ilişki yoktur. Kişilerden birisi diğer kişinin dış görünümünün farkındadır. Üçüncü düzey ise yüzeysel ilişki düzeyidir. Bu aşamada kişilerarası bir ilişki söz konusudur. Son düzey olan dördüncü aşama da ise karşılıklı ilişkiler mevcuttur. Karşılıklı ilişkiler aşamasında, kişilerin birbirlerine olan yoğunluğu ilişkinin türünü göstermektedir. Levinger ve Snoek'un modeline göre ilişkiler dört ilişki düzeyi arasında ileriye ve geriye doğru değişiklikler gösterebilmektedir. Bu modelde de ilişkilerin farklı türlerinden ve düzeylerinden söz edilmesi temel amaç olarak anlatılmıştır (Atak ve Taştan, 2012).

Moss ve Schwebel (1993)'e göre partnerler arasındaki karşılıklı deneyimlenen bağlılık, olumlu duygu, bilişsel ve fiziksel yakınlık deneyimlerinin seviyesi kalıcı olan romantik ilişkilerde yakınlık ile belirlenir. Moss ve Schwebel'in bahsettiği yakınlığın beş ana bileşeni bulunmaktadır. Bu beş temel bileşen: i) Bağlılık ii) Duygusal yakınlık iii) Bilişsel yakınlık iv) Fiziksel yakınlık v) Karşılıklılık. Bu tanımlara göre romantik ilişkiler, çiftlerin karşılıklı olarak bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak paylaşım içerisinde oldukları, bağlılığın meydana geldiği, duygusal ve fiziksel yakınlığın olduğu ve partnerlerin birbirlerine karşı güven içerisinde olduğu ilişki süreci olarak nitelendirilebilir.

Hinde, kişilerarası ilişki modelinde ilişkileri etkileşim dizisi olarak ele almıştır (Soğancı, 2017). Kişilerarası ilişki modeli kişilere değil, kişilerin birbirleri üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Hinde'nin modeline göre ilişkiler, kişilerin etkileşimlerinden meydana gelir. Kişilerarası ilişki modeline göre kurulan her ilişki birbirlerini etkiler ve etkilenir. İlişkilerin sadece kişilerin davranış ve kişilik özellikleri dışında birçok boyutu da vardır. Bu boyutlar; etkileşimlerin içeriği, türleri, niteliği, çeşitli etkileşimlerin göreceli sıklığı ve örüntülerinden doğan nitelikleri, ilişkideki bireylerin davranışlarındaki iki taraflı birbirlerini tamamlayıcılık, benzerlik, kendilerini ve ilişki içerisinde olan kişileri

algılayış ve bu algıların ideal birey ve ilişki kavramlarına benzerliği, kişilerin ilişkinin sürmesi ve olgunlaşmasına bağlılıkları olarak ele alınmıştır. İlişkiler bu boyutlar etrafında biçimlenmektedir. Bu boyutlardan sadece bir tanesi ilişkide olabileceği gibi, birden fazla boyutlar da ilişkide olabilir (Atak ve Taştan, 2012).

Bütün romantik ilişkiler belli aşamalardan geçerek gelişirler ve olgunlaşırlar. İlk olarak, çiftlerin kendi aralarında bir fizyolojik uyarılma ve çekim hissetmeleri ile başlar ve ardından partnerlerin ortak duygu ve değerleri paylaşmalarından kaynaklı etkileşimin gücü artar. Bu çekim gücünün artmasından sonra taraflar birbirleri için psikolojik ve sosyal olarak çekici hale gelirler ve birbirlerinin romantik ilişki partneri adayı olmaya başlarlar (Özteke, 2016).

Kişilerin yaşamlarındaki geçmiş deneyimleri, partnerleri ile kurdukları romantik ilişkiye yansır. Kişilik özelliklerinden, şemalara, tutumlara kadar çeşitli faktörler etkilidir. Bağlanma ise romantik ilişkilerde etkili olan en önemli kavramlardan birisidir (Özteke, 2016).

Yetişkinlik döneminde başlayan romantik ilişkiler, kişilerin çocukluk dönemindeki bağlanma stillerinden etkilenebileceği yıllardır çalışılan bir konudur (Büyükşahin, 2006). Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinlerin, ilişkilerinin güven temelleri üzerine kurulduğu ve bu durumdan kaynaklı bağlılık ve memnuniyet sağlandığı, güvenli ve kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin ise ilişkilerinde tutku, samimiyet ve bağlanma hissettikleri yapılan araştırmalar sonucunda bulunmuştur (Morgan ve Shaver, 1999).

Yetişkinlik döneminde olan yakın ilişkilerin önemine vurgu yapan kişi Erik Erikson'dır. Erik Erikson'ın Psikososyal Gelişim Kuramı ile vurgulanmaktadır (Terzi ve Özbay, 2016). Erikson'ın psikososyal gelişim dönemleri farklı dönemde olan bireylerin birbirleriyle daha anlamlı iletişim kurabilmeleri, bir arada bulunabilmeleri ve bir arada bulunmaları ihtiyacına yaptığı vurgu açısından çok önemlidir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Erik Erikson, insanların hayatları boyunca sekiz gelişim döneminden geçtiklerini ifade etmektedir. Gelişim dönemlerinin her birinde birisi olumlu iken diğerinin olumsuz olduğu iki özellik bulunmaktadır. Bu olumlu ve olumsuz ikili özelliklerden hangisinin kişi tarafından kazanılıp kazanılmadığıdır. Sekiz dönem birbirleri üzerine kurulmuş olup kişilerin yaşamları boyunca sahip olacakları özelliklere etki etmektedir (Arslan ve Arı, 2008)

Kişiler hayatlarının hangi gelişim döneminde iseler o dönemde karşılaştıkları çatışmaların ya da karmaşaların üstesinden gelmeleri gerekmektedir. Erikson'a göre, kişilerin karşılaştıkları çatışmalarla ne oranda başa çıkabiliyorlarsa o kadar sağlıklı bir kişilik geliştirebileceklerine inanır. Bulunduğu dönemdeki çatışma ile başa çıkmada başarısız olan birey bir sonraki dönemde de bu durumu telafi edebilir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Erikson'ın psikososyal gelişim dönemlerinde bulunan sekiz evre şunlardır:

1. Temel Güvene karşı Güvensizlik (Bebeklik Dönemi)
2. Özerkliğe karşı Utanç ve Şüphe (Yürümeye Başlama Dönemi)
3. Girişimciliğe karşı Suçluluk Duygusu (Erken Çocukluk Dönemi)
4. Başarılı Olmaya karşı Yetersizlik Duygusu (İlkokul Dönemi)
5. Kimlik Kazanmaya karşı Kimlik Karmaşası (Ergenlik Dönemi)
6. Yakınlığa karşı Yalıtılmışlık (Genç Yetişkinlik Dönemi)
7. Üretkenliğe karşı Durgunluk (Yetişkinlik Dönemi)
8. Benlik Bütünlüğüne karşı Umutsuzluk (Yaşlılık Dönemi) (Burger, 2006).

Erik Erikson'ın psikososyal gelişim basamaklarından "Yakınlığa karşı Yalıtılmışlık" evresi olan altıncı evre, kişilerin 18-25 yaş arası dönemini açıklamaktadır. Bu evre de beklenen gelişim görevi, insanların yakın ilişkiler kurması ve sürdürmesidir. Yakınlığa karşı Yalıtılmışlık evresinin krizlerini veya çatışmalarını başarılı bir şekilde geçiren kişiler, yakın ilişki kurup sürdürebilmektedirler (Terzi ve Özbay, 2016). Genç yetişkinlik döneminde kurulan romantik ilişkiler, kişileri hayatları boyunca etkisi altına almaktadır ve yetişkinlik dönemlerinde yaşayacakları romantik ilişkilerin bir provasıdır.

Bu evre de gençlerin yaşamlarında evlilik ve iş kariyerleri önem kazanır. Bu dönemde olan çatışmaları sağlıklı geçiren birey güvenli bir şekilde sevgisini verir ve alır. Tam tersi olarak ilişki kurmakta sıkıntı yaşayan kişi, psikolojik bir yalnızlığa girebilir yani toplumdan yalıtılmışlık duygularını yaşayabilir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Günümüzde araştırmacılar tarafından en çok üzerinde durulan konulardan birisi de yakın ilişkiler alanında önemli bir yere sahip olan romantik ilişkiler konusudur. Romantik ilişkiler ile yapılan araştırmalarda ilişkiyi başlatma, sürdürme ve bitirme gibi

davranışların çocukluk dönemlerinde kurulan bağlanma stilleriyle olan ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Romantik ilişkiler üzerine yapılan çalışmalarda en çok kullanılan ölçekler, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri I (YİYE-I), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE-II), İlişki Tarzları Anketi ve İlişkiler Anketidir (Hisli Şahin ve Yaka, 2010).

2.4. Kaygı

Kaygı sözcüğü; endişe, korku, merak anlamına gelmektedir. Kaygı bazen yaratıcılığı ve yapıcı davranışları ön plana çıkartırken bazen de bunları engelleyen, huzursuzluk yaratan bir tür duygudur (Taşdemir, 2015). Kaygı duygusu çoğunlukla endişe yaratan ve korku veren olaylar sonrasında yaşanmaktadır. Birey kaygılandığı olay ya da duruma aşırı düzeyde odaklandığı zaman yaşamında olumsuz etkiler yaratmaktadır (Arslan, 2007). Budak (2005) kaygıyı bireyin tehlikeler ile karşı karşıya kalma ya da bir talihsizlik yaşama endişesi ve beklentisi nedeni ile oluşan tedirginlik, bunaltı ve akıl dışı korku olarak tanımlamıştır (Deniz ve Sümer, 2010).

Beck'e göre kaygı çevresel, biyolojik, duysal ve bilişsel etmenlerden oluşan karmaşık bir tepkidir (Yıldız, 2018). Freud'a göre kaygı, dışarıdan gelebilecek olan tehlikelere karşı kişiyi uyarma, gerekli olan uyumu sağlama ve yaşamın devamı için çaba göstermesinin farklı biçimleridir (Gençtan'dan aktaran Cantürk, 2014).

Kaygı, gerçekçi olmayan ve imkansız bir inanış biçimidir. Yani kaygı hissetmek insanların yaptıklarının, davranışlarının kişilik değerlerine yansıtması inancıdır. Kaygıyı olumlu ve olumsuz olan bir duygu olarak düşünebiliriz. Olumsuz olarak değerlendirdiklerimiz, akla uygun olmayan ve ruhsal düşüncelerin rahatsız etmesidir. Olumlu olanlar ise korku yaşandığında kişiyi uyarması ve tedbirli davranması, kişinin daha mutlu ve başarılı olmasına vesile olması ve en önemli olanı ise karakter ve kişilik gelişimlerinde etkili olmasıdır (Manav, 2010).

Scovel (1978)'e göre sürekli kaygı ve duruma bağlı olan kaygı, kişilerin mizaç özelliklerine göre değişmektedir. Scovel'in savunduğu bir başka nokta ise olumlu kaygı ve öğrenme süreçlerinin başarılı olmaya sağladığı katkısının başarıyı zorlaştıran olumsuz kaygıdan ayırt edilmesi gerektiğidir. Olumlu kaygı ile kişi öğrenmeye daha açık ve etkin olurken, olumsuz kaygı da üzüntü yaşayıp kendisi ile ilgili şüphe duymaktadır.

Sürekli kaygı, bireylerde stres oluşturan uyarıcılara karşı verilen tepki olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin geçmiş tecrübelerinden kaynaklanan geleceği etkileyen

genel bir kaygı halleri vardır ve kaygının meydana geleceğine yönelik beklentilerinden korkulmamaktadır (Mantar ve ark., 2011). Spielberger (1972)'e göre durum kaygısı, otonom sinir sisteminin uyarılması ile nahoş olan, bilinçli olarak algılanan tehlike ve eşsiz bir duygu ya da tepki olarak tanımlanmaktadır. Bedensel olarak terleme, titreme gibi belirtiler ile yaşanan gerilim ve huzursuzluk bunlara eşlik edebilir (Demirsu, 2018).

Kaygı, fizyolojik belirtiler ve korku olarak nitelendirilmektedir (İlikçi İygün, 2018). Kaygı duyarlılığı ise kişilerin kaygı duygusunu hissettikten sonra zarar verici olayların olacağına inanıyor olmasıdır. Kaygı duyarlılığı yüksek olan kişiler, kaygı hissettiklerinde hemen korkularına dair tetikte olma durumuna geçerler ve bu da kaygılarını şiddetlendirmektedir (Mantar ve ark., 2011).

Kaygı ve korku kavramları birbirlerine çok karıştırılabiliyor. İki kavram arasındaki farka literatürde oldukça değinilmiştir. Korku, zihinsel bir süreç iken kaygı bu durumun duygusal olarak yaşanmasını ifade etmektedir (Yıldız, 2018). Kişilerin kendilerini tehdit ettiğini düşündükleri herhangi bir duruma yönelik yaptıkları bilişsel değerlendirmelerin sonucunda korku doğmaktadır (Ülev, 2014).

Tehlikenin nedeni belirgin olarak bilindiğinde hissedilen korku duygusudur. Kaygı da ise tehlikenin nedeni tam olarak belirtilememektedir (Namdar, 2018). Otonom sinir sistemindeki “savaş ya da kaç” tepkisinin temel duygusu korkudur.

2.4.1. Romantik ilişkide kaygı

Bazı kişiler romantik ilişki yaşamaktan memnun olur iken bazı kişiler ise romantik ilişki yaşamaktan daha az memnun olurlar ya da endişeli ilişkiler yaşarlar. Bunun nedeni ise yaşanan romantik ilişkinin kalitesi olarak araştırılmıştır. Aslında bu konu da yapılan araştırmalar azınlıktadır (Katalan, 2014).

Kişilerin çocukluklarındaki pozitif deneyimleri ileriki yaşlarda partnerlik girişimlerinde onları rahatlatır. Bu sayede olumlu romantik ilişkiler kurmalarına neden olur (Merz ve Jak, 2013). Bireyleri romantik ilişkilerinde tatmin eden veya kaygılandırıcı birçok farklılık mevcuttur. Bunlar ise kişilik özellikleri, aile öyküsü, bağlanma stilleri, iletişim stilleri, kültürel değerleri, davranış biçimleri, sosyal ve ekonomik özellikleridir. Romantik ilişkileri etkileyen kişilik özelliklerinde negatif duygular vardır. Bu negatif duygular kızgınlık, düşmanlık ve sıkıntı yaşadıklarında ise kaygıdır (Katalan, 2014).

Merz ve Jak (2013) ebeveynlik davranışlarının ve yetişkinlikteki romantik ilişkinin kişilik ile ilişkili olduğuna değinmektedirler. Bu yüzden romantik ilişki de sergilenen davranışları açıklayamayan faktörler aile öyküsü ve bireysel farklılıklardır. Donellan, Rife ve Conger (2005)'e göre kişilerin olumsuz olan etkileşim modelleri büyürken maruz kaldıkları kişilik ve sosyal çevre deneyimlerinden kaynaklanıyor olabilir.

Gottman, insanların iletişim tarzlarının güçlü olmasının sonucu ile uzun süreli ilişki arasında bir bağlantı olduğuna değinmiştir. Gottman, romantik ilişkiyi bozucu ve yıpratıcı dört çeşit iletişim türü tanımlamıştır. Birinci iletişim tarzı, romantik ilişkideki partnerin kişiliğine saldırma yani partnerin kişiliğine yönelik eleştiri de bulunma, ikinci stil ise hor görme, hakaret etme, alay etme şeklinde atıfta bulunma. Üçüncü tarz ise sorumluluk almaktan kaçınma ve kişinin kendisine yönelik olası bir saldırıya karşı savunma içerisinde olması ve sonuncu stil ise partnerine cevap vermeyi reddetmeleridir yani karşı tarafa duyarsız kalmadır (Katalan, 2014).

Anders ve Tucker (2000), iletişim stilleri ile bağlanma tarzlarının bağlantısından bahsetmişlerdir. Endişeli veya çekingen bağlanma stillerine sahip kişiler partnerlerine daha az destek olurlar ve daha az destek ararlar. Ayrıca güvenli bağlanma stiline sahip kişilere oranla çatışmaların çözülmesinde daha kötüdürler ve daha az bir konuşma becerileri vardır (Olderbank ve Figueredo, 2009).

Collins ve Read (1990)'e göre romantik ilişkideki partnerlerden güvenli bağlanma kurmuş olan bireylerin daha yüksek seviyede sözel uğraşlarına, kendilerini açıklama çabalarına, karar alınırken karşılıklı hareket etme süreçlerine ve birbirlerini anlama ile uğraştıklarını söylemişlerdir. Pistole, güvenli bağlanma yaşayanların daha az agresif iletişim kurdukları ve çatışmaları çözmek için daha ılımlı olduklarını belirtmiştir (Katalan, 2014).

Aileleri ile iyi bir ilişki içerisinde olan ve güvenli bağlanma kurmuş olan bireyler, kendilerine ve partnerlerine karşı olumlu bir bakış açıları vardır ve romantik ilişki kurmayı arzularlar. Romantik ilişkilerindeki partnerleri ile ve kendileri bir aile kurdukları zaman daha sağlıklı ve tatmin edici bir ilişki içerisinde olurlar (Merz ve Jak, 2013). Bunlardan anlaşıldığı gibi bağlanma stillerinin bireylerin romantik ilişkileri ve aile bağları üzerinde etkilerinin ne kadar önemli olduğunu açıklamaktadır. Yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular da, yetişkinlik dönemindeki veya ergenlik

dönemindeki romantik ilişkiler üzerinde bağlanma stillerinin ve ebeveyn tutumlarının önemini ölçmüşlerdir (Katalan, 2014).

2.5. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramı ilk kez 1961 yılında Neugarten ve arkadaşları tarafından kullanılmıştır. Yaşam doyumundan bahsetmek için önce doyumu tarif etmek uygun olacaktır. Doyum, bireylerin beklentilerinin, isteklerinin, arzularının ve ihtiyaçlarının karşılanması olarak açıklanabilir. Yaşam doyumu ise bir kişinin kendi kriterlerine göre tüm hayatının pozitif bir biçimde değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir (Dilmaç ve Ekşi, 2008). Özer ve Karabulut (2003), yaşam doyumunu kişilerin beklentileri ile gerçeklerin kıyaslanmasından çıkan bir sonuç olarak ifade ederler.

Yaşam doyumu, kişinin şu an içinde bulunduğu zamandan, geçmişinden ve geleceğe yönelik değerlendirmelerinden ortaya çıkaracağı doyumu içermektedir (Akçadağ, 2018). Yani mutluluk, memnuniyet, yaşam kalitesi ve psikolojik iyi oluş gibi terimlerle birlikte kullanılabilir. Bu kavramlarla birlikte bakıldığında, yaşam doyumu bir kişinin hayatından memnun olmasıdır (Değer, 2017).

Yaşam doyumu çoğunlukla mutluluk ve öznel iyi oluş kavramları ile karışmaktadır. Yaşam doyumu, yaşanmakta olan hayata yönelik bir kavramdır ve bu yaşamın ne kadar doyum verici olduğu anlaşılmaya çalışılır. Mutluluk ise belirlenen hedefe yani ileriye ulaşılması istenen belirli nedenlere bağlı olarak tanımlanmaktadır. Kişinin mutlu olması için belli bir hedefe ya da amaca ulaşması gerekir aksi takdirde kişi mutsuz olur (Dikmen, 1995).

Bireyler, belli bir doyum noktasına geldiklerinde, öznel iyilik durumunun başladığından söz edilebilir (Aşkar, 2018). Öznel iyi olma, yaşam doyumu ile beraber kişilerin mesleki, ailevi yaşantılarından memnuniyet duyması, zevk alması ve pozitif duyguları hissetmesini kapsayan bir yapıdır. Öznel iyi olma seviyeleri yüksek olan kişiler olumlu duygular yaşarken, öznel iyi olma düzeyleri düşük olan kişiler ise negatif duygular yaşamaktadırlar (Değer, 2017).

Veenhoven (2015) yaşam doyumunun dört türü bulunduğundan bahsetmiştir. Bu türleri şu şekilde ifade etmektedir:

Haz: Hayatın bir bölümünde yer alan geçici doyuma haz denir. Hayatın içindeki herhangi bir zevk almadan mesela bir içecekten tutun okunan bir metne kadar geniş bir alanı

kapsamaktadır. Doyumun en üst seviyeye çıkması gerektiğini savunan fikir “hedonizm” olarak adlandırılmaktadır.

Kısmi Doyum: Hayatın bir bölümünde yer alan kalıcı doyuma ise kısmi doyum denmektedir. Kısmi doyum, belirli bir alanı kapsayan bir doyumdur. Belli durumlarda kısmi doyum yerine mutluluk kullanılabilir. İnsanlar meslek yaşamlarında kısmi doyuma ulaşabilirler ve bunu da kariyerlerine yönelik yaptıkları değerlendirmelerde mutluluk kavramını kullandıkları bildirilmektedir.

Zirve Deneyimi: İnsanların yaşamlarında yoğun olarak tecrübe ettikleri geçici doyumlardır. Zirve deneyimini açıklarken aydınlanma kavramı ile de kullanılabilir.

Yaşam Doyumu: Hayatın genelini kapsayan doyumunu anlatmak için kullanılmaktadır. Hatta genel mutluluk seviyesini de belirtmektedir.

İnsanların yaşam doyumlarının yüksek olması buldukları aktivitelerden keyif alma düzeylerini arttırmaktadır. Özellikle kişilerin aileleri ve çevreleri ile olan ilişkilerini daha yapıcı bir hale getirmektedir. Yaşam doyumları düşük olanlar ise kaygı, stres, endişe ve suçluluk gibi olumsuz duygulara sahip olurlar (Akçadağ, 2018).

Yapılan bazı çalışmalarda, yaşam doyumları yüksek olan üniversite öğrencilerinin farklı alanlarda daha fazla sorumluluk aldıkları, romantik ilişki, okul ve aile alanlarındaki doyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve daha az stres ve duygusal yalnızlık hissettiklerini göstermiştir. Diğer bazı üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda yaşam doyumunun umutsuzluk, sürekli ve durumluk kaygısı gibi olumsuz bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Çivitci, 2012).

2.5.1. Yaşam doyumunu ile ilgili kuramlar

Literatür de yaşam doyumunu açıklamak için birtakım kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlardan özellikle altı tanesi ön plana çıkmaktadır ve literatürde sıkça bu kuramlardan bahsedilmektedir. Bunlar; Belli Bir Noktaya Erişme, Haz ve Acı, Etkinlik, Aşağıdan Yukarı – Yukarıdan Aşağı, İlişkilendirici ve Yargı olarak sıralanabilir.

2.5.1.1. Belli bir noktaya erişme kuramı

Belli bir noktaya erişme kuramı 1960 yılında Wilson tarafından öne sürülmüştür. Wilson, mutluluğu belirli bir amacı ve gereksinimlerin gerçekleşmesine bağlı kılar. Ayrıca ihtiyaçların doyurulup doyurulmadığına göre mutluluğun belirlediğini

belirtmektedir (Wilson, 1967). Bu kurama yapılan en önemli eleştiri ise isteklerin birbirleriyle ilişkisinin ne şekilde olduğu ve istekler ve amaçlardan hangisinin daha önemli olduğudur (Köker, 1991).

2.5.1.2. Haz ve acı kuramı

Haz ve acı kuramı ise Wilson'un kuramı esas alınarak geliştirilmiştir. Bu kurama göre bireylerin mutluluğa ulaşmaları için ihtiyaçları ve hedefleri tam anlamıyla doyurulmalıdır (West, 2018). En çok bastırılan ihtiyacın doyurulması onu en büyük mutluluğa ulaştırabileceğini savunurlar. Ayrıca büyük hazlar yaşayan bireylerin acılarını da çok daha yoğun hissedebileceklerini vurgularlar. İstenilen amaçlara ulaşmanın önemi bireylerin haz ve acı duyguları için belirleyici bir etkidir. Bireyin hedefine ulaşması nasıl haz verecek ise başarısızlık yani amaca ulaşamamak da acı yaşamaya sebep olur. (Mc Namara ve Houston, 1986).

2.5.1.3. Etkinlik kuramı

Etkinlik kuramcılarında en önemlisi Aristoteles'tir. Bu kurama göre, etkinlik sürecine odaklanılır ve etkinlik sürecinin iyi biçimde geçirilmesi sonucunda insanların mutlu olacakları belirtilir. Kişiler ilgi alanlarına giren etkinlikleri yaptıkları zaman mutlu olacaklar iken tam tersi olan durumlarda ise olumsuz duygular yaşayacaklardır. Olumsuz duygu yaşadıkları aktiviteler kişilerde kaygıya neden olmaktadır (Akçadağ, 2018).

2.5.1.4. Aşağıdan yukarı – yukarıdan aşağıya kuramı

Aşağıdan yukarı kuramı dışsal olaylar, durumlar ve kişinin demografik özelliklerinin etkilerinden kaynaklı oluşan ya da oluşmayan bir etkiyi incelemektedir. (Diener ve ark.,1999). Mutlu olunan anların ve küçük hazların toplamı ise mutluluğun sebebi olarak gösterilmektedir. Bireyler, bu kuramda hayatları esnasındaki mutlu oldukları zamanları değerlendirmektedirler (West, 2018).

Yukarıdan aşağı kuramı ise bireylerin yaşadıkları olayları olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirme yatkınlıklarını vurgulamaktadır. Olaylar, iyi ya da kötü olarak değerlendirilmez sadece kişiler tarafından yorumlanır. Burada insan zihninin yorumlama da aktif bir görev aldığı ifade edilmektedir (Feist ve ark., 1995). Mutlu olan kişiler yaşadıkları hayattan doyum sağlarlar yani olaylara hangi açıdan baktıkları, nasıl algıladıkları ve değerlendirme biçimleri bu doyum için önemlidir (West, 2018).

2.5.1.5. İlişkilendirici kuram

İlişkilendirici kuram da kişilerin yaşadıkları olaylara yükledikleri anlama önem verilir. Kişinin mutluluk kaynağının yaşadığı olumlu olayların içsel etmenlerle ilişkilendirilmesi olarak görülmektedir (West, 2018).

2.5.1.6. Yargı kuramı

Yargı kuramına göre kişilerin belirledikleri standartlar ile gerçek olan durumların kıyaslanması sonucunda gerçek durum belirlenen standarttan daha yüksek ise mutluluğa ulaşacaklarını vurgular. Yapılan karşılaştırmalar olumsuz yönde sonuçlanırsa psikolojik yapı olumsuz olarak etkilenmektedir. Yargı kuramı, bireylerin karşılaştırma yapmak için çevresindeki kişileri ölçüt olarak aldıklarını vurgular. Kıyaslama sonucunda kendisini daha iyi buluyorsa o zaman doyum yaşar. Bireyler, kendilerini daha iyi hissetmek için kıyaslama yapacakları kişileri ise ona göre seçme eğilimindedirler (West, 2018).

2.5.2. Yaşam doyumunu hakkında yapılmış çalışmalar

Shek (1999)'in yaptığı bir çalışmaya göre, yaşam doyumunu ile anne ve baba tutumu ve anne – baba davranışları arasında bir ilişkiden söz edilmektedir (aktaran Dost, 2007).

Young ve ark. (1995), ergenlik dönemindeki kişilerin algıladıkları anne ve baba tutumu ile yaşam doyumunu arasında olumlu bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Tepeli Temiz (2017)'in yaptığı araştırmada, bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma alt boyutunun yaşam doyumuna anlamlı bir etkisi olduğunu bulmuştur.

3. HİPOTEZLER

3.1. Problem Cümlesi

Genç erişkinlik döneminde bulunan kişilerin, çocukken yetiştirilme tarzlarının bağlanma stillerine ilişkisi ve bununda kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumları ile ilişkisi nasıldır?

3.2. Alt Problemler

1. Kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı cinsiyete göre farklı mıdır?
2. Kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı çocukken bakım verenin kim olduğuna göre farklı mıdır?
3. Kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı anne – baba tutumlarına göre farklı mıdır?
4. Kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı bağlanma stillerine göre farklı mıdır?
5. Yaşam doyumu cinsiyete göre farklı mıdır?
6. Yaşam doyumu çocukken bakım verenin kim olduğuna göre farklı mıdır?
7. Yaşam doyumu anne – baba tutumlarına göre farklı mıdır?
8. Yaşam doyumu bağlanma stillerine göre farklı mıdır?
9. Anne – baba tutumlarının bağlanma stillerine etkileri ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Romantik ilişkilerinde kaygı düzeyi ile kişilerin sürekli kaygı durumları ile anlamlı bir fark var mıdır?

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmanın modeli betimleyici ve karşılaştırmalı model olarak belirlenmiştir. Sayısal verilerin bulunduğu çalışmada, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin aralarındaki ilişkilerin betimlenmesi ve karşılaştırılması yapılacaktır. Araştırmada belirlenen bağımlı değişkenler romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumdur, bağımsız değişkenler ise anne ve baba tutumdur. Bunlara ilaveten bağlanma aracı değişken olmakla birlikte aynı zamanda bağımsız değişken olarak değerlendirilmiştir.

4.1.1. Evren ve örneklem

Araştırmanın verileri internet üzerinden çevrimiçi (online) program aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmıştır. Araştırmaya katılan en az üç aydır romantik ilişki içerisinde bulunan 202 katılımcı verisi üzerinden yürütülen kayıp değer ve uç değer analizlerinin yapılmasının ardından katılımcı sayısı 192 olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, yaşları 18 ile 30 aralığında değişen ($X_{ort}=23,06$, $ss=2,58$) 149 kadın (%77,6) 43 erkek (%22,4) olmak üzere 192 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin sıklık ve yüzdeler, Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdeler

<i>Değişken</i>	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet		
Kadın	149	77,6
Erkek	43	22,4
Büyüdüğü Yer		
Köy	21	10,9

Kasaba	22	11,5
Şehir	58	30,2
Büyükşehir	91	47,4
<hr/>		
Bakım veren		
Anne	162	84,4
Baba	2	1,0
Anneanne/babaaanne	16	8,3
Bakıcı	4	2,1
Diğer	8	4,2
<hr/>		
Şu an kiminle yaşıyorsunuz?		
Tek yaşıyorum	24	12,5
Ailem ile yaşıyorum	91	47,4
Arkadaşlarım ile yaşıyorum	33	17,2
Yurtta kalıyorum	32	16,7
Diğer	12	6,3
<hr/>		
Kaç kardeşsiniz?		
Tek çocuk	21	10,9
2 kardeş	93	48,4
3 kardeş	51	26,6
4 kardeş ve fazlası	27	14,1
<hr/>		
İlişki Süresi		
3-6 ay	46	24,0

1-2 yıl	70	36,5
3-4 yıl	35	18,2
4 yıldan fazla	41	21,4
<hr/>		
Evli misiniz?		
Evet	10	5,2
Hayır	182	94,8
<hr/>		

4.2. Veri Ölçüm Araçları

Araştırmada, katılımcılara ilk olarak bilgilendirilmiş onam formu verilerek onamları alınmıştır ve ardından doldurulması gereken değerlendirme formları mevcuttur. Verilen onam formunda hiçbir şekilde katılımcılardan kimlik bilgisi alınmamıştır. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmadan önce çevrimiçi (online) çalışmanın en başında ‘katılmak istiyorum’ veya ‘katılmak istemiyorum’ diye işaretlemeleri gerekir. Aşağıdaki başlıklarda değerlendirme araçlarının psikometrik özelliklerine yönelik bilgiler verilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçüm araçları aşağıdaki gibidir:

4.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan ve katılımcıların kişisel değişkenlerini ölçmek amacıyla değerlendirmenin başında yer alan özbildirim formudur. Katılımcılardan ad ve soyad bilgileri alınmadan kişilerin cinsiyetleri, yaşları, çocukluklarını geçirdikleri yer, kim tarafından büyütüldükleri, kim ile birlikte yaşadıkları, kardeş sayısı, ilişki süreleri, evli olup olmadıkları hakkında bilgiler alınmıştır.

4.2.2. Anne – Baba Tutum Envanteri (ABTE)

Kişilerin, anne ve babalarının yetiştirme tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. Anne – baba tutum envanteri 1972 yılında Yıldız Kuzgun tarafından

geliştirilmiştir. 1996 yılında ise Jale Eldeleklioğlu tarafından ölçeğin revizyonu yapılmıştır.

Araştırmada anne – baba tutumları için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen ‘Anne-Baba Tutum Envanteri’ kullanılmıştır. Ölçme aracı olan envanter toplam 120 maddeden oluşmaktadır. Anne – baba tutumlarından ‘demokratik’, ‘otoriter’ ve ‘ilgisiz’ olmak üzere üç anne – baba tutumu boyutunu içeren 40’ar madde mevcuttur.

Envanterin yönergesine uygun olarak katılımcıların her maddeyi dikkatlice okumaları ve yöneltilen madde annelerine uygunsa 1’i, babalarına uygunsa 2’yi, her ikisi içinde uygun ise 3’ü işaretlemeleri ve her iki ebeveyn içinde uygun değilse boş bırakmaları gerekmektedir.

Demokratik anne – baba tutumu alt ölçeğini içeren maddeler: 1, 3, 6, 7, 12, 13, 17, 21, 22, 23, 26, 28, 32, 33, 36, 37, 42, 45, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 60, 61, 62, 68, 69, 77, 82, 85, 88, 94, 97, 105, 109, 112, 117, 119

Otoriter anne – baba tutumu alt ölçeğini içeren maddeler: 2, 5, 8, 11, 14, 15, 18, 24, 25, 29, 34, 35, 40, 43, 44, 52, 57, 63, 64, 66, 67, 73, 74, 75, 76, 79, 81, 84, 87, 91, 92, 93, 98, 99, 101, 102, 110, 113, 115, 118

İlgisiz anne – baba tutumu alt ölçeğini içeren maddeler: 4, 9, 10, 16, 19, 20, 27, 30, 31, 38, 39, 41, 46, 47, 53, 56, 58, 59, 65, 70, 71, 72, 78, 80, 83, 86, 89, 90, 95, 96, 100, 103, 104, 106, 107, 108, 111, 114, 116, 120.

Envanterin güvenilirliğini ölçmek için alt boyutların iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. İki ölçüm arasındaki korelasyon katsayıları ise şu şekildedir; demokratik anne – baba tutumu alt ölçeğinde .66, otoriter anne – baba tutum alt ölçeğinde .59 ve ilgisiz anne – baba tutum alt ölçeğinde ise .64 bulunmuştur (Erkan, 2019).

4.2.3. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), 1994 yılında Griffin ve Bartholomew tarafından geliştirilmiştir. 30 maddeden oluşan ölçek, kişilerin aldıkları puanların doğrultusunda dört bağlanma türünü ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. İlişki ölçekleri anketi Hazan ve Shaver’in (1987) literatüre katkı sağladıkları bağlanma olgusu ve ölçümlerinden ve 1991 yılında Bartholomew ve Horowitz’in geliştirdikleri “İlişki Anketi” ile 1990 yılında

Collins ve Read'in geliştirdikleri "Yetişkin Bağlanma Ölçeği" maddelerinden yararlanılmıştır (Sümer ve Güngör, 1999).

İlişki ölçekleri anketinde katılımcılar, yakın ilişkilerindeki tecrübelerinden yola çıkarak kendilerini ve yakın ilişkilerindeki genel tutumlarının nasıl seyrettiğine yönelik 7'li Likert tipi ölçeklerinde işaretlemişlerdir. 7'li Likert dereceleri; 1= Beni hiç tanımlamıyor, 4= Beni kısmen tanımlıyor ve 7= Tamamıyla beni tanımlıyor arasında değişmektedir. Dört bağlanma türünden olan güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer madde ile değerlendirilir iken saplantılı ve korkulu bağlanma tarzları dörder madde ile değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden elde edilebilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişiklik gösterebilmektedir. Her katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma stili kişinin hangi bağlanma kategorisinde olduğunu göstermektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

İlişki ölçekleri anketinin Türk popülasyonuna geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 1997 yılında Sümer ve Güngör tarafından yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde 30 maddeden oluşan ölçeğin, alt ölçekler arasındaki Cronbach alfa katsayıları .41 ile .71 arasında bulunmuştur. Ölçeğin test – tekrar test güvenilirliğinin ise alfa değerleri .54 ile .78 arasındadır. Alt ölçeklere ait iç tutarlılık katsayılarının alfa değerleri .27 ile .61 arasında değişiklik göstermektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

4.2.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE II)

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), 1998 yılında Brennan, Clark ve Shaver tarafından geliştirilmiştir (Sümer, 2006). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE-II), 2000 yılında Fraley ve arkadaşları tarafından oluşturulmuştur. YİYE - II'nin bazı maddeleri YİYE – I ölçeği ile ortak olmakla birlikte bazı maddeleri farklıdır (Selçuk ve ark., 2005).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE-II), kaçınma ve kaygı olmak üzere iki alt boyutu incelemektedir. Toplamda 36 maddeden oluşan envanterin 18 maddesi kaçınmayı ve 18 maddesi de kaygıyı ölçmektedir. Envanteri alan kişiler 7'li Likert sistem ile maddeleri yanıtlamaktadırlar. 7'li Likert dereceleri; 1= Hiç katılmıyorum, 4= Ne katılıyorum ne katılmıyorum ve 7= Tamamen katılıyorum arasında değişmektedir.

Kaçınmacı bağlanma boyutunun hesaplanmasında çift sayılı olan maddelerin ortalamaları alınır iken kaygılı bağlanma boyutunun hesaplanmasında ise tek sayılı olan maddelerin ortalamaları alınarak hesaplanır. Envanterin Türkçeye uyarlanması ve geçerlilik-güvenirlilik çalışmaları Selçuk ve arkadaşları tarafından 2005 yılında yapılmıştır (Selçuk ve ark., 2005).

Hem kaçınma hem de kaygı alt boyutları yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olmakla birlikte Cronbach alfa katsayıları sırasıyla .90 ve .86'dır. Test-tekrar test güvenirliliği için yapılan analizin sonucunda kaygı boyutu için .82 iken kaçınma boyutu için de .81 oranında test-tekrar test güvenirliliği bulunmuştur (Selçuk ve ark., 2005).

4.2.5. Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri

Durumluk ve sürekli kaygı envanterinin orijinali Spielberger, Gorsuch ve Luschene tarafından 1970 yılında geliştirilmiştir. Orijinal envanterin iç tutarlılığına ait katsayılar .86 ile .92 arasında bulunmuştur. Envanterin geçerliliği de anlamlı bulunmuştur (Sarı ve Dağ, 2009).

Türkçe'ye uyarlaması Necla Öner ve Ayhan LeCompte tarafından 1985 yılında gerçekleştirilmiştir. Öner ve LeCompte'in yaptıkları uyarlamanın yapı ve ölçüt geçerliliği yeterli ve iç tutarlılık katsayıları .83 ile .87 arasında bulunmuştur (Sarı ve Dağ, 2009). Toplam da 40 maddeden oluşan durumluk ve sürekli kaygı envanterinin 20 maddesi durumluk kaygıyı ölçer iken 20 maddesi ise sürekli kaygıyı ölçmektedir. 4'lü Likert tipi olan ölçekte kişilerin bu ifadeleri ne kadar sıklıkla yaşadıklarını değerlendirmeleri istenmektedir. 4'lü Likert dereceleri; 1= Hemen hiçbir zaman, 2=Bazen, 3=Çok zaman ve 4= Hemen her zaman arasında değişmektedir. İsteğe bağlı durumluk kaygı maddeleri ya da sürekli kaygı maddeleri ayrı olarak kullanılabilir. Bu çalışmada sadece sürekli kaygı maddeleri kullanılmıştır.

4.2.6. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Yaşam Doyumu Ölçeği, 1985 yılında Diener, Larsen, Emmons ve Griffin tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, bireylerin hayatlarından aldıkları doyumunu belirlemeyi amaçlar. Yaşam doyumunu ölçeği 7'li Likert tipi olan ölçek ile kişilerin yaşamlarındaki doyumlara yönelik olan soruları değerlendirmeleri istenir. 7'li Likert dereceleri; 1= Kesinlikle katılmıyorum, 7= Kesinlikle katılıyorum arasında değişmektedir. Yaşam

doyumunu ölçeceği beş maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar ölçekten en az beş puan en fazla 25 puan alabilmektedirler (Dağlı ve Baysal, 2016).

Türkçe'ye uyarlanan ölçek ile özgün olan ölçek arasındaki tutarlılığı ölçmek için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmış ve .92 olarak bulunmuştur. Yaşam doyumunu ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise .88 ve test-tekrar test güvenilirliği .97 olarak hesaplanmıştır (Dağlı ve Baysal, 2016).

4.3. Verilerin Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizi SPSS 23 (Statistical Package for the Social Sciences) programında yürütülmüştür. Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla yaşam doyumunu ve romantik ilişkide yaşanan kaygı ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiler t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Ardından yaşam doyumunu, romantik ilişkide yaşanan kaygı, anne baba tutumları, bağlanma stilleri ve sürekli kaygı değişkenlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini değerlendirmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Son olarak anne baba tutumları ve romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünü belirlemek; anne baba tutumları ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünü saptamak amacıyla verilere Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi (PROCESS) uygulanmıştır.

5. ANALİZ VE BULGULAR

Bu bölümde hipotezleri test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları yer almaktadır. Analizler öncesinde veri girişleri kontrol edilmiş, elde edilen verileri istatistiksel analizlere uygun hale getirmek amacıyla kayıp değerlere ilgili maddenin ortalama puanı atanmış ve uç değer analizi yapılmıştır. Bu işlemler sonucunda 192 katılımcıya ait veriler üzerinden araştırma analizi yürütülmüştür.

Katılımcılardan elde edilen verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgular üç ana başlık altında sunulmaktadır. İlk bölümde araştırmada yer alan değişkenlerle çeşitli sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan t-test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) bulgularına yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Korelasyon Analizi sonuçları aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde ise anne baba tutumları ve romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünü belirlemek; anne baba tutumları ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünü belirlemek amacıyla yapılan Paralel Çoklu Değişken Analizi (PROCESS) (Hayes, 2013) bulgularına yer verilmiştir.

5.1. Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı ve Yaşam Doyumu ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Bu bölümde, romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu ile araştırmadaki katılımcıların sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek adına yürütülen analizlere yer verilmiştir.

5.1.1. Romantik ilişkide yaşanan kaygı ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular

Yaş: Yaş ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Cinsiyet: Katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) Kaygılı puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre YİYE-II Kaygılı puan ortalamalarının kadın ve erkek katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Büyüdüğü yer: Katılımcıların YİYE-II Kaygılı puanlarıyla büyüdüğü yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YİYE-II Kaygılı puan ortalamalarının büyüdüğü yere göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(3,188)= 1.89, p > .05$].

Bakım veren: Katılımcıların YİYE-II Kaygılı puanlarının çocukluklarında bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YİYE-II Kaygılı puan ortalamalarının bakım veren kişiye göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(4,187)= 1.10, p > .05$].

Şuan kiminle yaşıyor: Katılımcıların YİYE-II Kaygılı puanlarının şu an birlikte yaşadıkları kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YİYE-II Kaygılı puan ortalamalarının şu an kiminle yaşadıklarına göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(4,187)= .86, p > .05$].

Kardeş sayısı: Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları katılımcıların kaç kardeş olduğunun YİYE-II Kaygılı puan ortalamaları üzerinde anlamlı göre anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir [$F(3,188)= .84, p > .05$].

İlişki süresi: Verilere uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların YİYE-II Kaygılı puan ortalamalarının ilişki süresi değişkenine göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür [$F(3, 188)= 2.81, p < .05$]. Buna göre ilişki süresi 3-6 ay olan katılımcıların puan ortalamaları ($X_{ort} = 3.86 s = 1.19$) 3-4 yıl olanlara göre ($X_{ort} = 3.12 s = 1.11$) anlamlı derecede yüksektir. İlgili analizin sonuçları Tablo 5.1.'de sunulmuştur.

Tablo 5.1. İlişki Süresi Değişkenine Göre YİYE-II Kaygılı Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

İlişki Süresi	N	Ort.	Ss.	F	P	Scheffe Testi
3-6 Ay	46	3,86	1,19	2,81	.04*	3-6 ay>3-4 yıl
3-4 Yıl	35	3,12	1,11			

* $p < .05$, YİYE-II: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II

Medeni durum: Katılımcıların YİYE-II Kaygılı puanlarının evli olup olmamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre YİYE-II Kaygı puan ortalamalarının evli ve evli olmayan katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Evlilik süresi: Evlilik süresi ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

5.1.2. Yaşam doyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular

Yaş: Yaş ile yaşam doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Cinsiyet: Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre YDÖ puan ortalamalarının kadın ve erkek katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Büyüdüğü yer: Katılımcıların YDÖ puanlarıyla büyüdüğü yer değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YDÖ puan ortalamalarının büyüdüğü yere göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür [$F(3,188) = 3.38, p < .05$]. Buna göre büyükşehirde yaşayan katılımcıların puan ortalamaları ($X_{ort} = 22.24, s = 6.79$) kasabaya göre ($X_{ort} = 17.00, s$

=7.51) anlamlı derecede yüksektir. İlgili analizin sonuçları Tablo 5.2.'de sunulmuştur.

Tablo 5.2. Büyüdüğü Yer Değişkenine Göre YDÖ Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Büyüdüğü Yer	N	Ort.	Ss.	F	<i>p</i>	Games-Howell
Kasaba	22	17,00	7,51	3,38	.02*	Büyükşehir>kasaba
Büyükşehir	91	22,24	6,79			

**p* < .05, YDÖ: Yaşam Doyumu Ölçeği

Bakım veren: Katılımcıların YDÖ puanlarının çocukluklarında bakım veren kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YDÖ puan ortalamalarının bakım veren kişiye göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(4,187)= 1.08, p > .05$].

Şu an kiminle yaşıyor: Katılımcıların YDÖ puanlarının şu an birlikte yaşadıkları kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre YDÖ puan ortalamalarının şu an kiminle yaşadıklarına göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(4,187)= .80, p > .05$].

Kardeş sayısı: Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları katılımcıların kaç kardeş olduğunun YDÖ puan ortalamaları üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunduğu işaret etmektedir [$F(3,188)= 5.55, p < .01$]. Buna göre 4 ve fazla sayıda kardeşi olan katılımcıların puan ortalamaları ($X_{ort} = 15.96 s = 8.42$) tek çocuk olan katılımcıların puan ortalamalarına ($X_{ort} = 24.57 s = 6.34$); 2 kardeş olan katılımcıların puan ortalamalarına ($X_{ort} = 20.89 s = 7.89$) ve 3 kardeş olan katılımcıların puan ortalamalarına göre ($X_{ort} = 21.09 s = 6.55$) anlamlı derecede düşüktür. İlgili analizin sonuçları Tablo 5.3.'de sunulmuştur.

Tablo 5.3. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre YDÖ Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	Ort.	Ss.	F	p	Games-Howell
Tek çocuk	21	24,57	6,34	5,55	.00**	4 kardeş+<tek çocuk
2 kardeş	93	20,89	7,89			4 kardeş+<2 kardeş
3 kardeş	51	21,09	6,55			4 kardeş+<3 kardeş
4 kardeş ve fazlası	27	15,96	8,42			

** $p < .01$, YDÖ: Yaşam Doyumu Ölçeği

İlişki süresi: Verilere uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların YDÖ puan ortalamalarının ilişki süresi değişkenine göre anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür [$F(3, 188) = 2.35, p > .05$].

Medeni durum: Katılımcıların YDÖ puanlarının evli olup olmamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre YDÖ puan ortalamalarının evli ve evli olmayan katılımcılarda anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Evlilik süresi: Evlilik süresi ile YDÖ arasındaki ilişki incelendiğinde, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

5.2. Anne-Baba Tutumları, Bağlanma Stilleri, Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Anne-baba tutumları, bağlanma stilleri, romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak incelenmiştir.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre demokratik anne-baba tutumu ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır ($r = .22, p < .01$). Demokratik anne-baba tutumu ile sürekli kaygı arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.27, p <$

.01). Demokratik anne-baba tutumu ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r = .26, p < .01$). Anne-baba tutum envanteri otoriter alt boyutu incelendiğinde güvenli bağlanma stili ile negatif yönde anlamlı ilişki içinde olduğu görülmüştür ($r = -.16, p < .05$). Otoriter anne-baba tutumu ve diğer bağlanma stilleri korkulu ($r = .20, p < .01$) ve saplantılı ($r = .28, p < .01$) arasındaki ilişkiler istatistiksel düzeyde pozitif yönde anlamlı bulunmuştur. Otoriter anne-baba tutumu ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) kaygılı alt boyutu; sürekli kaygı toplam puanları ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla; $r = .30, p < .01$; $r = .27, p < .01$; $r = -.37, p < .01$). İlgisiz anne-baba tutumu ile korkulu bağlanma alt boyutu arasında pozitif ($r = .18, p < .05$), güvenli bağlanma alt boyutu arasında negatif ($r = -.16, p < .05$) yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Anne-baba tutumu ölçeği ilgisiz alt boyutu ile YİYE-II kaygılı alt boyutu ve sürekli kaygı arasında pozitif (sırasıyla; $r = .28, p < .01$; $r = .26, p < .01$); yaşam doyumu ile arasında ise negatif yönde ($r = -.39, p < .01$) anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda YİYE-II kaygılı alt boyutu ile korkulu, kayıtsız, güvenli ve saplantılı bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla; $r = .42, p < .01$; $r = .15, p < .05$; $r = -.38, p < .01$; $r = .61, p < .01$).

Sürekli kaygı envanteri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde korkulu, güvenli ve saplantılı bağlanma biçimleriyle anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla; $r = .39, p < .01$; $r = -.43, p < .01$; $r = .47, p < .01$).

Yaşam doyumu ile korkulu, güvenli ve saplantılı bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler görülmüştür (sırasıyla; $r = -.15, p < .05$; $r = .21, p < .01$; $r = -.28, p < .01$).

Korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde YİYE-II kaygılı alt boyutu ile sürekli kaygı envanteri puanlarının istatistiksel düzeyde anlamlı ilişki içinde oldukları görülmüştür ($r = .61, p < .01$). Yanı sıra YİYE-II kaygılı alt boyutu ile yaşam doyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r = -.32, p < .01$). Sürekli kaygı envanteri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide de istatistiksel düzeyde anlamlılık bulunmuştur ($r = -.46, p < .01$).

Korelasyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 5.4.'te sunulmuştur.

Tablo 5.4. Anne-Baba tutumları, Bağlanma Stilleri, Sürekli Kaygı, YİYE-II Kaygılı, Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.Demokratik	1									
2.Otoriter	-.13	1								
3.İlgisiz	-.20**	.81**	1							
4.Korkulu	-.09	.20**	.18*	1						
5.Kayıtsız	-.01	.10	.09	.52**	1					
6.Güvenli	.22**	-.16*	-.16*	-.44**	-.15*	1				
7.Saplantılı	-.07	.28**	.30**	.49**	.45**	-.18*	1			
8.YİYEKaygılı	-.12	.30**	.28**	.42**	.15*	-.38**	.61**	1		
9.SürekliKaygı	-.27**	.27**	.26**	.39**	.12	-.43**	.47**	.61**	1	
10.YaşamDoyum	.26**	-.37**	-.39**	-.15*	-.02	.21**	-.28**	-.32**	-.46**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

5.3. Anne-Baba Tutumları ile Kişilerin Romantik İlişkilerde Yaşadıkları Kaygı Arasındaki İlişkide Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Analizler

Anne-baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünü değerlendirmek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi yürütülmüştür (Hayes, 2013). Bu modele göre yordayan ve yordanan değişkenler arasında birden fazla aracı değişkenin varlığı durumunda bu değişkenleri teker teker regresyon analizine dahil etmek yerine, bir seferde çoklu olarak işleme sokmak mümkün olmaktadır. Birden fazla bağlanma stilinin aracı değişken olarak değerlendirildiği mevcut çalışmada bu gerekçeyle Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi uygulanmıştır.

Veriler %95 güven aralığında, 10000 Bootstrap örnekleme ile analiz edilmiştir. Anne-baba tutumlarının yordayıcı değişken olarak eklendiği işleme bağlanma stilleri aracı değişken, romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu ise yordanan değişken olarak dahil edilmiştir.

5.3.1. Anne-baba tutumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

Yürütülen Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi sonuçlarına göre anne-baba tutumlarının bağlanma stillerinin aracılığıyla yaşam doyumunu yordamadığı görülmüştür ($p > .05$).

5.3.2. Anne-baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

Anne-baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün test edilmesi amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre demokratik anne-baba tutumunun bağlanma stilleri aracılığı ile romantik ilişkide yaşanan kaygıyı yordamadığı görülmüştür. Yanı sıra kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerinin de anne-baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında aracı rolüne ilişkin analizle istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermemiştir. Bununla beraber istatistiksel düzeyde anlamlı çıkan sonuçlar takip eden bölümlerde paylaşılmıştır.

Tablo 5.5. Anne-Baba Tutumu, Bağlanma Stilleri ve YİYE-II Kaygılı için Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (Anne-Baba Tutumları)	Aracı Değişken (Bağlanma Stilleri)	Yordanan Değişken (Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı)
Otoriter	Güvenli Saplantılı	YİYE-II Kaygılı
İlgisiz	Güvenli Saplantılı	YİYE-II Kaygılı

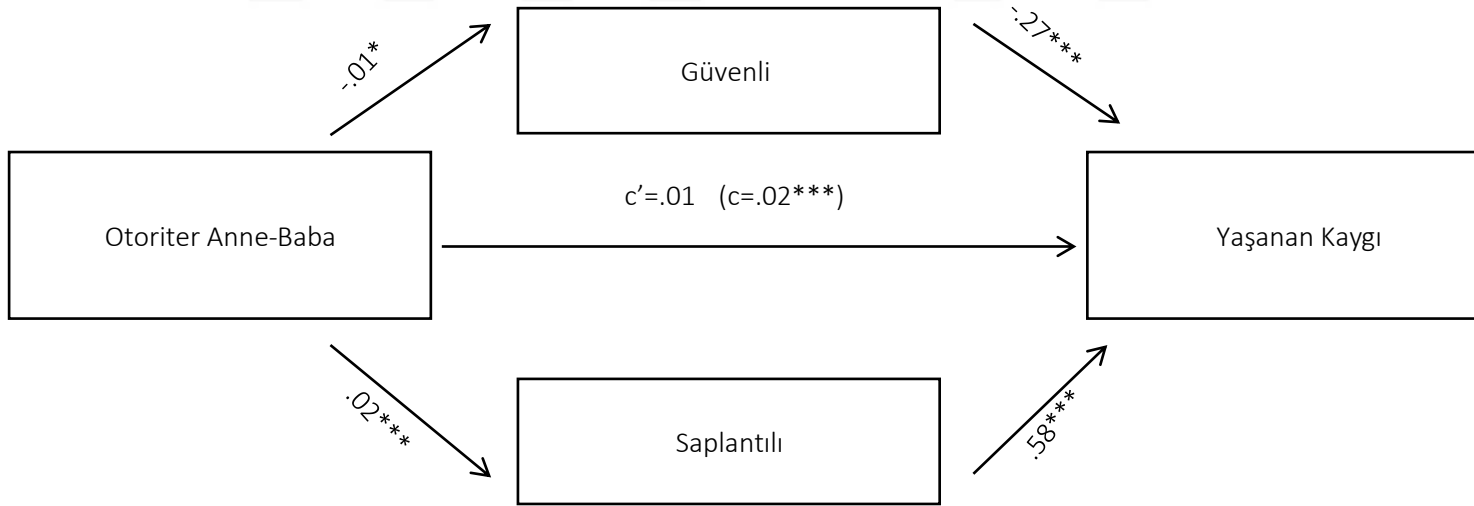
5.3.2.1. Otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

Yürütülen analiz sonuçlarına göre otoriter anne-baba tutumunun güvenli (α yolu; $\beta = -.01$, SH = .00, $t = -2.20$, $p < .05$, CI [-.01, .00]) ve saplantılı (α yolu; $\beta = .02$, SH = .00, $t = 4.07$, $p < .001$, CI [.01, .02]) bağlanma stillerini anlamlı derecede yordadığı görülmüştür. Güvenli (b yolu; $\beta = -.27$, SH = .07, $t = -3.92$, $p < .001$, CI [-.40, -.13]) ve saplantılı (b yolu; $\beta = .58$, SH = .07, $t = 8.91$, $p < .001$, CI [.45, .70]) bağlanma stillerinin romantik ilişkide yaşanan kaygıyı anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Otoriter anne-baba tutumunun romantik ilişkideki kaygı üzerindeki toplam etkisi anlamlıdır (c yolu; $\beta = .02$, SH = .00, $t = 4.33$, $p < .001$, CI [.01, .02]). Otoriter anne-baba tutumu ile bağlanma stilleri (güvenli ve saplantılı) denkleme eş zamanlı olarak alındığında anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişki anlamlılık düzeyini kaybetmiştir (c' yolu; $\beta = .01$, SH = .00, $t = 1.76$, $p > .05$, CI [.00, .01]). Bu bulgular güvenli ve saplantılı bağlanma stillerinin otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında aracı rol oynadığını göstermektedir. Buna göre tüm modelin anlamlı olduğu ($F(5, 186) = 35.11$, $p < .001$, $R^2 = .70$) ve toplam varyansın %49'unu açıkladığı görülmüştür (Tablo 5.6., Şekil 5.1).

Tablo 5.6. Otoriter Anne-Baba Tutumu ile Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı Arasındaki İlişkide Bağlanma Stillerinin Aracı Rolü

D	Sonuç			A ₂			Y										
	A ₁																
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p								
X	-.01	.00	.03	.02	.00	.00	.01	.00	.08								
A ₁	-	-	-	-	-	-	-.27	.07	.00								
A ₂	-	-	-	-	-	-	.58	.07	.00								
S	4.38	.11	.00	3.48	.12	.00	2.91	.46	.00								
$R^2 = .03$			$F(1, 190) = 4.82, p = .03$			$R^2 = .08$			$F(1, 190) = 16.54, p = .00$			$R^2 = .48$			$F(5, 186) = 35.11, p = .00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=YİYE-II Kaygı, X=Anne-Baba Tutumları-Otoriter, A₁=Güvenli Bağlanma, A₂=Saplantılı Bağlanma



Şekil 5.1. Otoriter anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü
* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

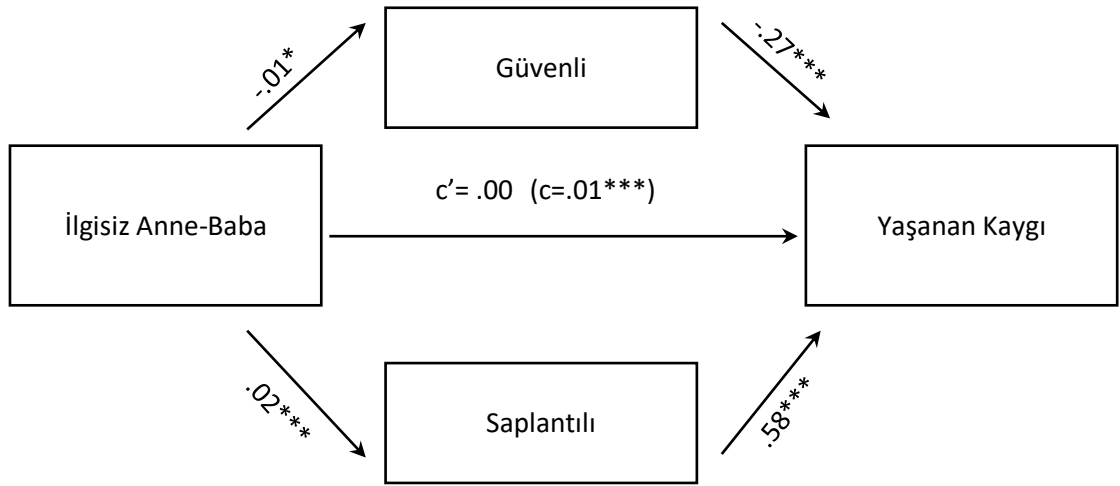
5.3.2.2. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

Yürütülen analiz sonuçlarına göre ilgisiz anne-baba tutumunun güvenli (α yolu; $\beta = -.01$, SH = .00, $t = -2.26$, $p < .05$, CI [.01, .02]) ve saplantılı (α yolu; $\beta = .02$, SH = .00, $t = 4.41$, $p < .001$, CI [-.01, .00]) bağlanma stillerini anlamlı derecede yordadığı görülmüştür. Güvenli (b yolu; $\beta = -.27$, SH = .07, $t = -3.93$, $p < .001$, CI [-.41, -.14]) ve saplantılı (b yolu; $\beta = .58$, SH = .07, $t = 8.88$, $p < .001$, CI [.45, .71]) bağlanma stillerinin romantik ilişkide yaşanan kaygıyı anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. İlgisiz anne-baba tutumunun romantik ilişkideki kaygı üzerindeki toplam etkisi anlamlıdır (c yolu; $\beta = .01$, SH = .00, $t = 4.00$, $p < .001$, CI [.01, .02]). İlgisiz anne-baba tutumu ile bağlanma stilleri (güvenli ve saplantılı) denkleme eş zamanlı olarak alındığında anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişki anlamlılık düzeyini kaybetmiştir (c' yolu; $\beta = .00$, SH = .00, $t = 1.09$, $p > .05$, CI [.00, .01]). Bu bulgular güvenli ve saplantılı bağlanma stillerinin ilgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında aracı rol oynadığını göstermektedir. Buna göre tüm modelin anlamlı olduğu ($F(5, 186) = 34.38$, $p < .001$, $R^2 = .69$) ve toplam varyansın %48'ini açıkladığı görülmüştür (Tablo 5.7., Şekil 5.2).

Tablo 5.7. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

D	Sonuç											
	A ₁			A ₂			Y					
	β	SH	<i>p</i>	β	SH	<i>p</i>	β	SH	<i>p</i>			
X	-.01	.00	.03	.02	.00	.00	.00	.00	.28			
A ₁	-	-	-	-	-	-	-.27	.07	.00			
A ₂	-	-	-	-	-	-	.58	.07	.00			
S	4.32	.09	.00	3.35	.10	.00	2.96	.46	.00			
$R^2 = .03$			$F(1, 190) = 5.09, p = .03$			$R^2 = .09$			$F(1, 190) = 19.41, p = .00$			
							$R^2 = .48$			$F(5, 186) = 34.38, p = .00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=YİYE-II Kaygı, X=Anne-Baba Tutumları-İlgisiz, A₁=Güvenli Bağlanma, A₂=Saplantılı Bağlanma



Şekil 5.2. İlgisiz anne-baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü

p* < .05, *p* < .01, ****p* < .001

6. SONUÇ

Araştırmada çocuk yetiştirme tarzının bağlanma stillerine etkileri ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumlarıyla ilişkisi incelenmiştir. Anne – baba tutumları ile kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumları arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü değerlendirilmiştir. Romantik ilişki de kaygı puanları ile bireylerin sürekli kaygı puanlarının korelasyonuna bakılmıştır. Bu amaçla yapılan analizlerden çıkan bulgular literatür çerçevesinde tartışılmıştır. Çalışmanın sonucuna ve çalışmanın sınırlılıklarına vurgu yapılmış olmakla birlikte ileriki çalışmalar için önerilere değinilmiştir.

6.1. Tartışma

6.1.1. Romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik bulguların değerlendirilmesi

Katılımcıların romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ile sosyodemografik değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ile kişilerin ilişki süreleri açısından farklılıklar görülmektedir.

Katılımcıların romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ile yaş değişkeni incelendiğinde, literatürde yaş ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Soğancı (2017)'nin yaptığı çalışmada 18-53 yaş aralığındaki katılımcıların yapılan analizi sonucunda anlamlı fark çıkmamıştır. Yapılan analizler sonucunda yaş değişkeni ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun sebebinin ise sadece 18-30 yaş aralığındaki kişilerin analize alınmış olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ile cinsiyet değişkeni incelendiğinde, literatürde farklı sonuçlar bulunmuştur. Büyükşahin (2006)'nin yaptığı çalışmada cinsiyet ile romantik ilişkideki kaygı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Başka bir araştırma ise Sümer ve Güngör (1999)'ün yaptıkları çalışmada erkek katılımcıların kadınlara göre daha düşük kaygı düzeyine sahip olduklarını vurgulanmaktadır. Yapılan çalışmada ortaya çıkan sonucu destekleyen bir çalışma ise Yedilioğlu (2017)'nin yaptığı çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda bu çalışmada cinsiyet ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların büyükleri yer, çocukken kimin bakım verdiği, şu anda kiminle birlikte yaşadıkları ve kardeş sayıları değişkenleri ile romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcıların romantik ilişkilerindeki kaygı düzeyleri ve büyükleri yer, çocukken kimin bakım verdiği, şu an kim ile birlikte yaşadıkları ve kardeş sayısı değişkenleri ile ilgili incelemeler yapıldığında literatürde bir bulguya rastlanmamıştır.

Katılımcıların romantik ilişkilerindeki kaygı ile ilişki süresi değişkeni incelendiğinde, yapılan istatistiksel analizler sonucunda bu çalışmada romantik ilişkide kaygı ile ilişki süresi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 3-6 ay arasında ilişkisi olan katılımcıların romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı düzeyleri 3-4 yıldır romantik ilişki içerisinde olan kişilere göre daha yüksek çıkmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen anlamlı sonucu destekleyen bir çalışmada Soğancı (2017)'nin ortaya koyduğu bulgularda katılımcılardan 36 ay ve altında ilişki süresi olan kişilerin en yüksek kaygı puanına sahip olduğu bulunmuştur. Romantik ilişki süresi 3-4 yıl arasında olan kişilerin partnerlerine karşı güven ve aidiyet duygularının daha iyi olduğu ve bu sebepten kaynaklı romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygılarının daha az olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve medeni durumları ile evli olanların evlilik süreleri incelendiğinde, literatürde bir bulguya rastlanmamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda evli olup olmama ve evli olan katılımcıların evlilik süreleri değişkenleri ile romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

6.1.2. Yaşam doyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik bulguların değerlendirilmesi

Araştırmada yapılan başka bir istatistiksel analiz ise yaşam doyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Yaşam doyumu ile kişilerin büyükleri yer ve kardeş sayıları açısından farklılaştığı görülmektedir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri ile yaş değişkenine göre incelendiğinde, literatürde üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile yaş değişkeni arasındaki ilişki incelenen çalışmalarda kişilerin yaşları ve yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını gösteren birçok araştırma olduğu tespit edilmiştir (Aydiner, 2011; Avşaroğlu ve ark., 2005; Eken, 2018). Yapılan analizlere göre bu çalışmanın sonuçlarına göre yaş ile yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Örneklemin yaş aralığından kaynaklı ilişki çıkmadığı düşünülmektedir. Üniversite öğrencisi popülasyonunun hayattan aldıkları sorumluluk, karşılaştıkları zorluklar ve yaşam amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik girişimleri gibi etkenler bireylerin yaşları arttıkça yaşam doyumunu da etkileyeceği düşünülebilir.

Katılımcıların yaşam doyumunu düzeyleri ile cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, literatürde farklı bulgular elde edilmiştir. Bazı çalışmalarda kadınların yaşam doyumunu düzeylerinin erkeklere oranla anlamlı olarak daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Tuzgöl Dost, 2007; Aydın, 2011; Eken, 2018; Tepeli Temiz, 2017). Bu çalışmaların aksine cinsiyet ile yaşam doyumunu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını gösteren çalışmalarda mevcuttur (Karadayı, 2018). Yapılan analizler sonucunda, yaşam doyumunu puanları ile cinsiyet değişkeni incelenmesi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun sebebinin ise erkek katılımcı sayısının az olması olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların yaşam doyumunu düzeyleri ile büyüdüğü yer değişkenine göre incelendiğinde, literatürde yapılan inceleme sonucunda Eken (2018)'in yaptığı çalışmada kişilerin yaşam doyumunu puanları ile büyüdüğü yer yani yaşamlarının büyük bir çoğunluğunu geçirdikleri yer arasında önemli bir değişikliğe sebep olmayacağını bulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, köy, kasaba, şehir ve büyükşehir değişkenleri incelendiğinde büyükşehirde büyüyen kişilerin kasaba da büyüyen kişilere göre yaşam doyumunu puanları daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların yaşam doyumunu düzeyleri ile çocukken bakım veren kişinin kim olduğu değişkeni incelendiğinde literatürde bir bulguya rastlanmamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda kişilerin yaşam doyumunu düzeyleri ile çocukken bakım veren değişkeni değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcıların yaşam doyumunu düzeyleri ile kimlerle yaşadıkları değişkeni incelendiğinde literatürde farklı bulgulara denk gelinmiştir. Göker (2013)'in yabancı uyruklu öğrencilerle yaptığı çalışmasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını saptamıştır. Diğer bir çalışmada ise Gülcan (2014)'ün yaptığı çalışmada, kendi ailesi ile kendi evinde yaşayan kişilerin yaşam doyumlarının farklılaştığı sonucunu bulmuştur. Yapılan analizlere göre bu çalışmanın sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla, alın yazında desteklenen bir bulgudan söz edilebilir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre incelendiğinde, literatürde farklılık gösteren çalışmalara denk gelinmiştir. Literatürde, üniversite öğrencileri örneklemini ile yapılan araştırmalarda katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri ile kardeş sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemiştir (Gülcan, 2014; Gürçam, 2017). Tam aksini gösteren çalışma ise Ünal ve Şahin (2013) yaptıkları çalışmada kardeş sayısına göre kişilerin yaşam doyumu puanları arasında bir farklılık olmadığını bulmuşlardır. Bu çalışmada yapılan analiz sonuçlarına göre kardeş sayısı açısından yaşam doyumunun farklılaştığı görülmektedir. Tek çocuk olan kişilerin yaşam doyumu puanları daha yüksek çıkarken dört ve üzeri kardeşe sahip olan bireylerin yaşam doyumu puanları daha düşük çıkmıştır. Kardeş sayısı arttıkça aile fertlerinin çocuklarına ayıracakları imkan veya zaman da azalma olabileceğinden dolayı etkilenmiş olabileceği düşünülebilir.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri ve romantik ilişki süresi değişkeni incelendiğinde literatürde bir bulgu bulunamamıştır. Yapılan analizlere göre yaşam doyumu ile romantik ilişki süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri ile medeni durum değişkeni incelendiğinde, literatürde medeni durum değişkeni ile yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenen çalışmalarda evli olan kişilerin bekar veya dul olan kadınlara göre yüksek yaşam doyumu düzeyleri olduğu bulunmuştur (Dal, 2015). Evlilik süresi değişkeni ile yaşam doyumu incelendiği literatür çalışmalarında ise evlilik süresi arttıkça yaşam doyumunun arttığını ifade eden çalışmalarda mevcuttur (Dikmen, 1995). Yapılan analizlere göre bu çalışmanın sonuçlarında evli olup olmama ve evlilik süresi değişkenleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Araştırmaya destek veren katılımcıların, medeni durumu evli olan kişi sayısının azlığından kaynaklı yaşam doyumu ile medeni durum ve evlilik süresi değişkenleri arasında ilişki çıkmaması sebebi olarak düşünülebilir.

6.1.3. Anne – baba tutumları, bağlanma stilleri, romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi

Araştırmaya dahil edilen değişkenlerin aralarındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ve yaşam

doyumunun anne – baba tutumları ve bağlanma stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

6.1.3.1. Romantik ilişkilerde yaşanan kaygı ile anne – baba tutumları, bağlanma stilleri ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi

Korelasyon analizi sonuçlarına göre, romantik ilişkide yaşanan kaygı ile otoriter ebeveyn tutumu ile pozitif ilişki gözlenmiştir. Buna ilaveten ilgisiz ebeveyn tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında da pozitif korelasyon sonucu elde edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda demokratik ebeveyn tutumu ile romantik ilişkide kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Alan yazında yapılan çalışmamızda ortaya çıkan anlamlı sonucu destekleyen bir çalışma da Katalan (2014)'ın ortaya koyduğu çalışmasında yüksek otoriter anne – baba tutumu puanı olan katılımcıların yüksek romantik ilişki memnuniyetine ve düşük romantik ilişki kaygılarına sahip oldukları sonucuna değinmektedir. Değindiği başka bir nokta ise yüksek ilgisiz ebeveyn tutumu puanı olan kişilerin romantik ilişkide kaygı puanlarının da yüksek olduğudur. Otoriter ebeveyn tutumu ile büyüyen kişiler, çocukluk dönemlerinde ebeveynleri ile çatışma içerisinde buldukları için yüksek düzeyde kaygı gösteren ve aynı zamanda sosyal ilişkiler kurmakta da zorluk yaşayan bireyler olarak yetişmektedirler. Örneklemini temsil eden genç yetişkinlerin ebeveyn tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkinin olası olduğu düşünülebilir. İlgisiz ebeveyn tutumu ile yetişen kişiler, ebeveynleri tarafından bir nevi ihmal edilerek büyüyen bu tarzdaki anne – baba tutumuna sahip kişilerin sevgiden yoksun olarak büyüdüklerinden dolayı ilişki içerisine girdiklerinde kaygı yaşamalarının olası olabileceği düşünülebilir.

Bu çalışmada yapılan analize göre kayıtsız bağlanma stili ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında pozitif korelasyon elde edilmiştir. Bartholomew ve Horowitz (1991) kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireyler, başkaları hakkında olumsuz görüşlere sahip olmakla birlikte kendilerini hayal kırıklığı yaşamamak için korumaya aldıklarını ve bunun içinde romantik ilişkiden kaçındıklarını belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise kayıtsız bağlanma stiline sahip olan kişilerin bağımsızlığa çok önem verdikleri, arkadaşça olmadıkları ve ilişkilerden uzak durduklarını açıklar. Bunun sebebinin ise ilişki kaygısı ve memnuniyet kaygısından kaynaklı çiftlerin birbirlerini desteklemeyeceklerine inanmalarından kaynaklıdır (Shaker, ve ark., 2010, akt. Katalan, 2014).

Korkulu bağlanma stili ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Kesebir ve ark. (2011) korkulu bağlanma stiline sahip olan bireyler, kendilerini değersiz görme ve sevmeye layık olmama duygusu yaşarken diğer kişileri olumsuz ve güvenilmez olarak nitelendirdiklerini vurgulamışlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise korkulu bağlanma stiline sahip olan bireylerin romantik ilişki kurmaktan kaçındıklarını ve karşı tarafa güvensizliklerinden kaynaklı kendini korumaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada yapılan analiz sonucunda bahsi geçen literatür bilgileri ışığında desteklendiği düşünülmektedir.

Saplantılı bağlanma stili ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Erözkan (2004), saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin kendilerini değersiz hissetme duygusu içerisinde olarak başkalarına karşı olumlu değerlendirmeleri vardır. Bu stile sahip olan kişilerin kendilerine yönelik güvenleri az olmaktadır ve başkalarından destek beklemektedirler. Bekledikleri bu destekten iyi yönde yararlanamadıkları için kendilerini açma düzeyleri düşüktür. Dolayısıyla romantik ilişki yaşamaktan uzak dururlar. Çalışmamızda ortaya çıkan sonucu destekleyen literatür bilgileri olduğu düşünülmektedir.

Güvenli bağlanma stili ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında negatif ilişki görülmüştür. Sarı (2008) yaptığı çalışmasında güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkide kaygı boyutunda düşük puan aldıklarını vurgulamıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kolaylıkla yakın ilişki kurabildikleri ve kendilerini sevmeye değer gördükleri, başkalarına karşı da güven duydukları ve iyi niyetli olduklarına yönelik inancına sahiplerdir. Bu sebepten kaynaklı güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkide yaşadıkları kaygı arasındaki elde edilen bulgunun olası olduğu düşünülebilir.

Bu araştırmada yapılan analizler sonucunda romantik ilişkide yaşanan kaygı ile yaşam doyumu arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Romantik ilişkide yaşanan kaygı arttıkça bireylerin yaşam doyumlarının azaldığı anlaşılmaktadır. Yaşam doyumu kavramının doğası gereği böyle olmasının olası olduğu düşünülmektedir. Güven (2015) romantik ilişki içerisinde olan ve olmayan katılımcılarla yaptığı çalışmada; romantik ilişki içerisinde olanların olmayanlara göre yaşamlarında anlam arama düzeylerinin, ilişkilerindeki korku ya da kaygı yaşamaları, ilişki izlenimi ayarlama ve dışsal ilişki kontrol gibi eğilimlerinin anlamlı olarak daha düşük düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Yaşam doyumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkinin negatif yönde olmasının sebebi olarak mutluluk ile kaygı kavramları birbirlerinin zıttı olduğundan dolayı düşünülebilir.

6.1.3.2. Yaşam doyumu ile anne – baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi

Yapılan korelasyon analizleri sonucunda demokratik ebeveyn tutumu ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Alan yazında yapılan incelemeler sonucunda bu bulgu desteklenmektedir. Çiftçi Arıdağ ve Seydooğulları (2018) yaptıkları çalışmalarında demokratik ebeveyn tutumu ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Çivitçi (2009) yaptığı çalışmasında ilk ergenlik yıllarında olumlu ebeveyn tutumları ve ebeveyne yönelik olumlu ilişkilerin artması sonucunda yaşam doyumunun da arttığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda, otoriter ebeveyn tutumu ile yaşam doyumu arasında negatif yönde bir ilişki görünmüştür. Çiftçi Arıdağ ve Seydooğulları (2018)'nin çalışmasında yaşam doyumu ile otoriter anne – baba tutumu arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Yani otoriter ebeveyn tutumunun yaşam doyumu üzerindeki etkisi negatif bir yödedir. Otoriter ebeveyn tutumu yüksek ise yaşam doyumu azalmaktadır. Bu bulgu yapılan analizi desteklemektedir.

Araştırmada yapılan istatistiksel analizler sonucunda, ilgisiz ebeveyn tutumu ile yaşam doyumu arasında negatif yönde bir ilişki elde edilmiştir. Alan yazında bu bulguyu destekleyecek bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda, güvenli bağlanma ve yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki elde edilmiştir. Ünal ve Şahin (2013)'in yaptıkları lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması çalışmasında güvenli bağlanmanın yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğunu vurgulamaktadırlar. Bunun aksine Terzi ve Cihangir Çankaya (2009)'nin yaptıkları çalışmada güvenli bağlanmanın yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığını bulmuşlardır. Güvenli bağlanma kuran bireyler partnerleri ile mutlu bir ilişki sürdürebilme kabiliyetine sahip kişilerdir. Yaşam doyumunda da kişi kendi belirlediği kriterlere göre tüm hayatını olumlu olarak değerlendirebildiğinden dolayı böyle bir ilişki olabileceği düşünülebilir.

Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda, korkulu bağlanma stili ile yaşam doyumu arasında negatif bir korelasyon elde edilmiştir. Terzi ve Cihangir Çankaya (2009)'nın yaptıkları çalışmada korkulu bağlanma stiline yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığını vurgulamaktadırlar. Ünal ve Şahin (2013)'nin yaptıkları çalışmada korkulu bağlanma stiline yaşam doyumu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğunu bulmuşlardır.

Saplantılı bağlanma stili ile yaşam doyumu arasında istatistiksel olarak negatif bir ilişki görülmüştür. Terzi ve Cihangir Çankaya (2009)'nın çalışmasında saplantılı bağlanma tarzının yaşam doyumunu anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. İki değişken arasında ters yönde ve düşük bir ilişki bulmuşlardır.

Kayıtsız bağlanma stili ile yaşam doyumu arasında yapılan analizler sonucunda anlamlı bir ilişki elde edilememiştir. Yapılan alan yazı incelemesinde ise kayıtsız bağlanmanın yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı sonucu elde edilmiştir (Terzi ve Cihangir Çankaya, 2009).

6.1.4. Anne – Baba Tutumları ile Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde anne – baba tutumlarının bağlanma stilleri aracılığıyla romantik ilişkide yaşanan kaygı için anlamlı bir etkisinin olması ve yaşam doyumu için ise anlamlı bir etkisinin olmamasına yönelik bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır.

6.1.4.1. Anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü bulunmaktadır. Bulgular bağlanma stillerinin romantik ilişkide yaşanan kaygı için ayırt edici olduğunu göstermiştir. Otoriter ebeveyn tutumunda güvenli bağlanma negatif bir şekilde etki ederken, saplantılı bağlanma pozitif bir etki göstermektedir. İlgisiz ebeveyn tutumunda güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma aracı olarak çıkarıken korkulu bağlanmanın ve kayıtsız bağlanmanın aracı rolü bulunmamıştır. Demokratik ebeveyn tutumunu ise anlamlı bir aracı rolü olduğuna dair bulgu elde edilmemiştir. Alanyazında yapılan

çalışmalardan Katalan (2014) kayıtsız bağlanma stilinin ilgisiz anne – baba tutumu ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasındaki etkisinden bahsetmiştir. Sümer ve Güngör (1999) güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kendilerini sevmeye layık gördüklerini, diğerlerine güvendiklerini ve onlara karşı olumlu tutum içerisinde olduklarını belirtirler. Çeçen (2017)'nin yaptığı çalışmasında güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin diğer stillere sahip bireylere göre daha az kaygı yaşadıklarını bulmuştur. Bu sebeple ebeveyn tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında güvenli bağlanma stilinin negatif bir etkisi olduğu şaşılmaması gereken bir sonuçtur. Kesebir ve arkadaşları (2011) saplantılı bağlanma stilindeki bireylerin kendilerine yönelik güvenlerinin az olduğundan ve bu yüzden de başkalarına kendilerini açma düzeylerinin düşük olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle anne – baba tutumları ile romantik ilişkide yaşanan kaygı arasında saplantılı bağlanmanın pozitif bir etkisinden söz edilebilir.

6.1.4.2. Anne – baba tutumları ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesine yönelik bulguların değerlendirilmesi

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda anne – baba tutumları ile yaşam doyumunu arasında bağlanmanın aracı rolü bulunmamıştır. Mevcut çalışma bulguları bağlanma stillerinin yaşam doyumunu ile ilişkili olmadığını, bu sürecin etkilenmesinde rol alan başka değişkenlerin olabileceği ve bunlarında hayat standartları veya hayat şartları, ekonomik durum, kişilerin geleceklerinden beklentileri gibi etkenlerin rol aldığı düşünülebilir.

6.1.5. Sürekli Kaygı ve Romantik İlişkide Yaşanan Kaygı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda, romantik ilişkide kaygı yaşayan kişilerin sürekli kaygı puanları arasındaki korelasyon incelendiğinde pozitif bir ilişki elde edilmiştir. Alanyazında ise benzer çalışmalar mevcuttur. Katalan (2014)'nin yaptığı çalışmasında sürekli kaygı ile ilişki kaygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. Wolfrad, Hempel ve Miles (2003) çalışmalarında sürekli kaygı puanı yüksek olan bireylerin problem çözme beceri puanlarının düşük olduğunu vurgulamışlardır. Problem çözme becerisi kişilerin çatışmalar ile başa çıkmalarında önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. (Heppner ve Lee, 2002 akt. Katalan, 2014). Shi (2003) çatışma çözme davranışlarına sahip olabilmek için kişilerin kaygı ve korkularını bir kenara bırakmaları ve kendilerini rahat hissetmeleri gerekmektedir. Çeçen (2017)'nin yaptığı çalışmasında

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'nin kaygı alt boyutu puanının düşük olması ile sürekli kaygı arasında anlamlı bir fark bulmuştur.

6.2. Araştırmanın Sonucu

Son yıllarda romantik ilişkiler ile ilgili hem yurtiçinde hem de yurtdışında çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yaşam doyumu kavramı ise literatür için çok önemli bir kavram olmakla birlikte insanların hayatları içinde büyük önem taşıyan bir kavramdır. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda romantik ilişkide yaşanan kaygı ve yaşam doyumu ile anne – baba tutumları arasında bağlanmanın aracı rolünü araştıran bu tarzda bir çalışma çok az yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın bu eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Araştırmanın mesleki anlamada önemli katkıları olabileceği düşünülmektedir. Kliniklerde psikopatolojik hastalıklar dışında gelen en çok başvuru nedenleri ise eş veya partner sorunları, ilişki sorunları gibidir. Klinisyenlere katkı sağlaması açısından, bu başvuru sebepleri ile gelen danışanlarının bağlanma stillerine yönelik inceleme yapmayı atlamamaları konusunda bir fikir vereceği düşünülmektedir. Gerekirse böyle bir problem ile başvuru yapan bir bireyin çift terapisine yönlendirilmesi de tedavinin sağlamlığı ve devamlılığı açısından faydalı olabilir.

6.3. Çalışmanın Sınırlılıkları

Yapılan çalışmada, anne – baba tutumlarının bağlanma stillerine etkileri ve bunun kişilerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları kaygı ve yaşam doyumlarıyla ilişkisi incelenmiştir ve önemli bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın sonunda elde edilen bulguların ilerleyen zamanlarda yapılacak olan çalışmalara yön verebileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak, araştırmanın örnekleme ve yöntemi bakımından sınırlılıkları olabileceği ve ilerleyen zamanlarda yapılacak olan diğer çalışmalarda bahsi geçen durumların telafi edilebileceği düşünülmektedir. İlk olarak, örnekleme oluşturan katılımcı grubunun 18-30 yaş aralığında olması genel popülasyonu temsil edebilirliği bakımından sınırlandırmış olabileceği düşünülmektedir. Ayriyeten, sadece üniversite de lisans ve yüksek lisans eğitimi gören katılımcıların dahil edilmesi de bir sınırlılık olarak düşünülmektedir. İkinci olarak, ölçüklerin uzunluklarından dolayı katılımcıların verileri yarıda bıraktıkları ve bu sebepten dolayı da örnekleme sayısının azlığı başka bir sınırlılık olabilir. Araştırmaya en az üç aydır romantik ilişki içerisinde olan kişilerin partnerleriyle

birlikte çalışılmaması da elde edilen bulgular açısından kısıtlılık oluşturabileceği düşünülmektedir.

6.4. Öneriler

Yapılan çalışma kapsamında elde edilen bulgulara ilaveten, ilerleyen zamanlarda yapılabilecek çalışmaların hem bu çalışmanın kısıtlılığını gidermek için hem de farklı değişkenlerin eklenmesiyle içeriği geliştirebilme açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. İlk olarak, sayıca daha fazla olan örneklem kullanarak ilerleyen dönemlerde yapılacak olan romantik ilişkide yaşanan kaygı araştırmalarının yapılması önerilebilir. Türk popülasyonu için önemli olan aile kavramının göz önünde bulundurulmasıyla birlikte sonraki çalışmalar partnerler ve evli olan bireyleri içerebilecek şekilde ele alınabilir. Böylelikle çocuk yetiştirme tutumlarının ve bağlanma stillerinin kişilerin yetişkinlikte yaşamakta oldukları romantik ilişkilerinde kaygı ve yaşam doyumlarının incelenmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Akçadağ, P. (2018). *Evli bireylerde evlilik uyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Akyol, S. U. (2013). *Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Interpersonal processes in social phobia. *Clinical Psychology Review*, 24, 857-882.
- Anders, S. L. ve Tucker, J. S. (2000). Adult attachment style, interpersonal communication competence, and social support. *Personal Relationship*, 7, 379-389.
- Armsden, G. ve Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-454.
- Arslan, Ç. (2007). *Üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı ve kişisel kararsızlık düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Arslan, E. ve Arı, R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 53-60.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Aşkar, S. H. (2018). *X ve Y kuşağı bireylerinde bağlanma stillerinin yaşam doyumuna ve kişiler arası ilişkilere etkilerinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans tezi).
- Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Avşaroğlu, S., Engin Deniz, M. ve Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Ayberk, A. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).

- Aydiner, B. B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının alt boyutlarının genel öz-yeterlilik, yaşam doyumu ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygudurumunu düzenleme arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans tezi).
- Bandura, A. (1978). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Advances in Behavior Research and Therapy*, 1(4), 139-161.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Society for Research in Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (T. V. Soylu Çev.) İstanbul: Pinhan.
- Bozdemir, F. (2015). *Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zeka ile ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Brennan, K. A. ve Shaver, P. R. (1994). Attachment styles and parental divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 21, 161-176.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu Çev.) İstanbul: Kaknüs.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*. (Doktora tezi).
- Cantürk, H. (2014). *Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin depresyon, stres ve anksiyete ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans tezi).

- Collins, N. L. ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1-24.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255.
- Çalışkan, N. Ve Aslander, M. (2014). Aile içi iletişim ve siber yaşam: Teorik bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 263-277.
- Çamurlu Keser, C. (2006). *Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Çapulcuoğlu, P. (2012). *Öğrenci tükenmişliği yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları değişkenlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Çeçen, D. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Çıkkılı Uytun, M., Öztop, D. B ve Eşel, E. (2013). Ergenlik ve erişkinlikte bağlanma davranışının değerlendirilmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26, 177-189.
- Çiftçi Arıdağ, N. ve Ünsal Seydooğulları, S. (2018). Lise öğrencilerinin yaşam doyumu ve yılmazlık düzeylerinin anne-baba tutumlarıyla ilişkisi açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-24.
- Çivitçi A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Çivitci, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.

- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu leğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik alışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Dal, E. (2015). *Kadınlardaki duygusal zeka düzeyi ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Değer, G. (2017). *Evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Demiriz, S. ve ğretir, A. D. (2007). Alt ve st sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demirsu, . (2018). *niversite ğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkide anksiyete duyarlılığının ve psikolojik dayanıklılığın aracı rolleri*. (Yüksek Lisans tezi).
- Deniz, M. E. ve Sümer, A. S. (2010). Farklı zanlayış düzeylerine sahip niversite ğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35, 158.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Dikmen, A. A. (1995). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(3), 115-140.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 279-289.
- Dokuzlu, E. (2016). *18-25 yaş arası niversite ğrencilerinde anne-baba tutumunun kişinin kaygı düzeyleri ve bağlanma tipi ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Donnellan, M. B., Larsen-Rife, D. ve Conger, R. D. (2005). Personality, family history, and competence in early adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 562-576.

- Eken, F. O. (2018). *Anksiyetenin yaşam doyumu üzerindeki etkisinin tükenmişliğin aracı rolü*. (Yüksek Lisans tezi).
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Erginbay, Ş. (2014). *Ortaokul 5. Ve 8. sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Erkan, S. (2019). *Erişkinlerde bulunana anne baba tutumu, benlik saygısı ve problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 155-175.
- Feist, G. J., Bodmer, T. E., Jacobs, J. F., Miles, M. ve Tan, V. (1995). Integrating top-down and bottom-up structural models of subjective well-being: A longitudinal investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(1), 138-150.
- Göker, Y. (2013). *Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Gökkaya, M. (2016). *Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal kaygı, depresyon ve anne-baba tutumları ile mükemmeliyetçilik eğilimleri ve üniversiteye uyum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Gülcan, A. (2014). *Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında anababalık stillerinin rolü*. (Doktora tezi).
- Gürçam, Ç. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile öfke denetimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans tezi).
- Gürel R. (2014). Sosyal pekiştiricilerin ve model davranışlarının, çocukların ahlaki yargılarının şekillenmesindeki etkisi (Bandura örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 101-119.

- Gürses, İ. ve Kılavuz, M. A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166.
- Güven, P. (2015). *Üniversite öğrencilerinde yaşam amacı ve anlamı ile yaşam doyumu ve yakın ilişkiler*. (Yüksek Lisans tezi).
- Halat, M. I. ve Hovardaoğlu, S. (2011). The relationship between forms and durations of relationships and attachment styles of couples. *Social and Behavioral Sciences*, 30, 2567-2574.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York: The Guildford Press.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C. ve Shaver P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Hisli Şahin, N. ve Yaka, A. İ. (2010). Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri'nin (YİYE-I), kendilik algısı, olumsuz otomatik düşünceler ve psikopatolojik belirtiler bağlamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 64-76.
- Işınsu, M. (2003). *İkili ilişki biçimi ve süresi ile bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar*. (Yüksek Lisans tezi).
- İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük nitelikleri ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi*. (Doktora tezi).
- İlikçi İygün, M. (2018). *Genç yetişkin üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ve kaygı düzeyleri ile ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu*. (Yüksek Lisans tezi).
- Karen, R. (1990). *Becoming attached: First relationships and how they shape our capacity to love*. USA: Oxford University Press; 1-18

- Karadayı, S. (2018). *Ergenlik ve ilk yetişkinlik dönemindeki bireylerde yaşam doyumu, psikolojik ihtiyaçlar ve benlik algısı*. (Yüksek Lisans tezi).
- Katalan, C. (2014). *The relationships between parenting styles, attachment styles and romantic relationship satisfaction, romantic relationship anxiety among young Turkish adults*. (Yüksek Lisans tezi).
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu, S. ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Keskin, G. (2007). *Ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Doktora tezi).
- Keskin, G. ve Çam, O. (2009). Ergenlik ve bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 47(2), 52-59.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans tezi).
- Laible, D., Carlo, G., Torquati, J. ve Ontai, L. (2004). Children's perceptions of family relationships as assessed in a doll story completion task: Links to parenting, social competence and externalizing behavior. *Social Development*, 13(4).
- Manav, F. (2010). *Soren Kierkegaard'da kaygı kavramı*. (Yüksek Lisans tezi).
- Mantar, A., Yemez, B. ve Alkın, T. (2011). Anksiyete duyarlılığı ve psikiyatrik bozukluklardaki yeri. *Türk Psikiyatri Derneği*, 22(3), 187-193.
- McNamara, J. M. ve Houston, A. I. (1986). The common currency for behavioral decisions. *The American Naturalist*, 127(3), 358-378.

- Merz, E. ve Jak, S. (2013). The long reach of childhood. Child experiences influence close relationships and loneliness across life. *Advances in Life Course Research*, 18(3), 212-222.
- Moss, B. F. ve Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic relationships. *National Council on Family Relations*, 42(1), 31-37.
- Namdar, A. (2018). *Bir grup öğrencide umut, kaygı ve mutluluk arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans tezi).
- Oldersbank, S. ve Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Personality and Individual Differences*, 46, 604-610.
- Onur, N. (2006). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans tezi).
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2013). İlk ergenlikte ana-babaya bağlanma, okula bağlanma ve yaşam doyumu. *İlköğretim Online*, 12(3), 836-848.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Özteke, H. İ. (2015). *Bağlanma, eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ve beden imgesi baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde mükemmeliyetçiliği yordaması*. (Doktora tezi).
- Parman, T. (2003). *Ergenlik ya da merhaba hüzüün*. İstanbul: Bağlam.
- Pehlivan Türk, B. (2004). Otistik bozukluğu olan çocuklarda bağlanma. *Türk Psikiyatri Derneği*, 15(1), 56-63.
- Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81.
- Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler*. (Doktora tezi).
- Sarı, S. ve Dağ, İ. (2009). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği, endişe ile ilgili olumlu inançlar ölçeği ve endişenin sonuçları ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması, geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 261-270.

- Saylık, F. Z. ve Gezici Yalçın, M. (2018). Otoriter veya demokratik ebeveyn tutumunun ve ebeveyne bağlanma biçiminin suçluluk ve utanç duygularına etkisinin yarı-deneysel yöntemle incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(2), 95-127.
- Scovel, T. (1978). The effect of affect on foreign language learning: A review of the anxiety research. *A Journal of Research in Language Studies*, 28(1), 129- 142.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne-baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Shafiq, M. (2010). *Anne çocuk bağlanması ve aile durumu*. (Uzmanlık Tezi).
- Shaver, P. R. ve Mikulincer, M. (2014). Attachment bonds in romantic relationships. *American Psychological Association*, 273-290.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationship. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157.
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Sönmez, G. (2014). *Ergenlerde iletişim becerileri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.

- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Şanlı, D., ve Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şipit, G. (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri*. (Yüksek Lisans tezi).
- Taşdemir, C. (2015). Ortaokul öğrencilerinin matematik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-12.
- Tepeli Temiz, Z. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile yaşam doyumu, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimik özellikleri arasındaki ilişkide benlik saygısının rolü*. (Yüksek Lisans tezi).
- Terzi, Ş. ve Cihangir Çankaya, Z. (2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.
- Terzi, S. ve Özbay, Y. (2016). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmaları ölçeğinin geliştirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(13), 169-185.
- Turan Akdağ, S. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. (Uzmanlık tezi).
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-143.
- Usta, H. K. (2017). *Ergenlerde benlik saygısının algılanan anne-baba tutumları ve olumsuz otomatik düşüncelerle yordanması: Samsun ili örneği*. (Yüksek Lisans tezi).
- Ülev, E. (2014). *Üniversite öğrencilerinde bilinçli farkındalık düzeyi ile stresle başa çıkma tarzının depresyon, kaygı ve stres belirtileriyle ilişkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Ünal, A. Ö. ve Şahin, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(3), 46-63.

- Veenhoven, R. (2015). Social conditions for human happiness. *International Journal of Psychology*, 5(5), 379-391.
- West, A. E. (2018). *Yetişkin bağlanma stillerinin savunma mekanizmaları ve yaşam doyumuyla ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Wilson, W. R. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67(4), 294-306.
- Wolfradt, U., Hempel, S. ve Miles, J. N. V. (2003). Perceived parenting styles, depersonalisation, anxiety and coping behaviour in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 34, 521-532.
- Yavuzer, H. (1979). 6-12 yaş çocuklarının psiko-sosyal gelişmesi. *Psikoloji Yazıları Dergisi*, 5, 20-24.
- Yedilioğlu, E. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stillerinin depresyon, kaygı, travma ve romantik ilişkilerle ilişkisi*. (Yüksek Lisans tezi).
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans tezi).
- Yıldız, Ö. Z. (2018). *Evlilik doyumunun öncülleri ve sonuçları: Depresyon, kaygı, erken dönem uyumsuz şemalar*. (Yüksek Lisans tezi).
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C., ve Hill, E. J. (1995). The effect of parental supportive behaviors on life satisfaction of adolescent offspring. *Journal of Marriage and the Family*, 57(3), 813-822.

EK I

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet? Kadın Erkek

2. Yaşınız?

3. Çocukluğunuzu geçirdiğiniz yerleri belirtiniz?

Köy Kasaba Şehir Büyükşehir

4. Çocukluğunuzda size bakım veren kişi kimdir?

Anne Baba Kardeşlerden biri Anneanne / Babaanne Bakıcı Diğer

5. Şu anda kiminle birlikte yaşamaktasınız?

Tek yaşıyorum. Ailem ile yaşıyorum.
 Arkadaşlarım ile yaşıyorum. Yurtta kalıyorum.
 Diğer (Lütfen Belirtiniz)

6. Kaç kardeşiniz?

Tek çocuk. 2 kardeş 3 kardeş. 4 kardeş ve daha fazlası.

7. Şu an içinde bulunduğunuz ilişkiniz ne zamandan beri devam etmektedir?

0-3 aydır 3 – 6 aydır 1 – 2 yıldır 3 – 4 yıldır 4 yıldan fazla

8. Evli misiniz?

Evet Hayır

Evli iseniz kaç yıldır evlisiniz?

EK II

ANNE – BABA TUTUM ENVANTERİ

Sevgili öğrenciler;

Bu ölçek anne ve babanızın size karşı tutumunu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyunuz. İfade annenize uygunsa 1... babanıza uygunsa 2... her ikisine de uygunsa 3... ü işaretleyiniz. Hiçbirine uygun değilse boş bırakınız. Üvey anne veya babası olanlarda aynı işlemi yapacaklardır.

İfadeleri samimi ve içtenlikle cevaplandıracağınıza inanıyorum. Şimdiden teşekkür ederiz.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>
1- Arkadaşlarımı benim gözümle görmeye çalışırdı.	()	()	()
2- Sevmediğim bir yemeği sırf bana yarayacağı düşüncesiyle zorla yedirdiği çok olmuştur.	()	()	()
3- Daima kendi aklımı kullanmama ve kararlarımı kendim vermeme beni teşvik etmiştir.	()	()	()
4- Nadiren beni bir işe teşvik edip desteklemiştir.	()	()	()
5- Küçük kabahatlerimi bile çok şiddetle cezalandırırdı.	()	()	()
6- Yerinde ve uygun kararlar verebileceğime inanır.	()	()	()
7- Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancımı vermiştir.	()	()	()
8- Gençlerin, ailelerin seçeceği ya da onaylayacağı kimselerle evlenmesi gerektiği görüşündedir.	()	()	()
9- Muâşeret kurallarını öğrenmede kendisinden hiç yardım görmedim.	()	()	()
10- Arkadaşlarımın evimize gelmesinden hoşlanmaz, benim onların evine gitmemi isterdi.	()	()	()

- 11- Karşılaştığım bir güçlükle kendi bulduğu bir çözüm yolunu uygulamaya beni zorlardı. () () ()
- 12- Bir çatışmaya girdiğim zaman kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder. () () ()
- 13- Karşı cinsten bir arkadaşımın aramda geçenleri kendisine rahatça anlatabilirim. () () ()
- 14- Bir şeyi yapmamı üst üste söyler mazeretimi dinlemez. () () ()
- 15- Karşı cinsten arkadaş edinmemi hoş karşılamaz. () () ()
- 16- Çok zaman beni dinlemeyecek kadar meşguldü. () () ()
- 17- Çok cana yakın ve müşfik bir insandır; evladı olmaktan gurur duyuyorum. () () ()
- 18- Yapacağımdan fazlasını yapmama beni zorlardı. () () ()
- 19- Sık sık beni başından atmak istediğini hissederim. () () ()
- 20- Kendisine çok ihtiyacım olduğu zamanlar ya evde bulunmaz yada fazla meşgul görünürdü. () () ()
- 21- Kötülemekten çok överdi ama bunda çok ileri gitmezdi. () () ()
- 22- Oldukça küçük yaşta bile kendime ilişkin ufak tefek kararlar almaya beni teşvik ederdi. () () ()
- 23- Daima öfkesine hakim olmuş pek seyrek olarak ufak tefek şeylere kızmıştır. () () ()
- 24- Sokağa çıkıp oynamak için her seferinde kendisinden izin almak zorundayım. () () ()
- 25- Sofrada konuşmama izin vermezdi. () () ()
- 26- Bana karşı imkan ölçüsünde cömert olmayı bilmiştir. () () ()
- 27- Bütün gün boyunca sokaklarda başı boş dolaşmama aldırış etmezdi. () () ()

- 28- Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinleyecek vakti vardı. () () ()
- 29- Okul gezilerine katılmama izin vermez. () () ()
- 30- Beni benimsemekten çok bana katılmadığı duygusu içindeyim. () () ()
- 31- Etrafta başka yetişkinler olduğu zaman beni görmezlikten gelir, sorduklarıma cevap vermezdi. () () ()
- 32- Daima gücüme ve kararlarımın isabetine güvenirdi. () () ()
- 33- Daima yaptıklarımla yakından ilgilenirdi. () () ()
- 34- Okuldan parlak notlar getirmediğim zaman çok kızar. () () ()
- 35- Okulda üstün başarı göstermemde o kadar ısrar eder ki bu yüzden not konusunda aşırı derecede kaygılanırım. () () ()
- 36- Duygu ve ihtiyaçlarıma karşı daima hassas davranmıştır. () () ()
- 37- Bana yeterince özgürlük vermiştir. () () ()
- 38- Kimlerle arkadaşlık ettiğim onu pek ilgilendirmez. () () ()
- 39- _Sırf benim için_ hiçbir şey getirmez, birlikte çarşıya çıktığımızda şeker, ciklet, balon gibi şeyler almayı düşünmezdi. () () ()
- 40- Seks konusunda o kadar mutaassıptır ki onun yanında bu konuya ilgi gösteremem. () () ()
- 41- Çocukken pis ve düzensiz bir kılıkla dolaşmam onu rahatsız etmezdi. () () ()
- 42- Güç durumda olduğum zamanlar bana daima cesaret vermiştir. () () ()
- 43- Hiçbir zaman bir şeyi onu tatmin edecek kadar iyi yapamam. () () ()
- 44- Dini ve siyasi konularda kendisi ile aynı fikirde olmadığım zaman benimle daima alay etmiş ve benim bu konuları kavrayamayacak kadar cahil olduğumu ileri sürmüştür. () () ()
- 45- Haklı olduğum zaman bunu bana açıkça söylediler. () () ()

- 46- Görüşlerim, fikirlerim, duygu ve ihtiyaçlarımla ilgilenmezdi. () () ()
- 47- Kendisini öpmek, kucaklamak istediğimde bundan rahatsız olduğumu hissedirim. () () ()
- 48- Ancak hak ettiğim zaman beni cezalandırmıştır. () () ()
- 49- Benimle ilgili karar alınırken istek ve ihtiyaçlarımı dikkate alır. () () ()
- 50- Cinsiyet ile ilgili konulara karşı normal ve sağlıklı bir tavır geliştirmeme yardım etti. () () ()
- 51- Geleceğime karşı içten bir ilgi göstermiş ama hiçbir zaman amaçlarımı kendisi belirlemeye kalkışmamıştır. () () ()
- 52- Hemen hemen hiçbir konuda görüşümü sormaz. () () ()
- 53- Çocukluğumda bana hikaye, masal anlatmak için vakit harcamazdı. () () ()
- 54- Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırды. () () ()
- 55- Anlaşmadığımız konularda da fikirlerimi rahatça anlatma imkanı verir ve beni sabırla dinler. () () ()
- 56- Anlamadığım şeyleri anlatmaya gayret etmezdi. () () ()
- 57- Hakkımdaki kararları çok kere kendisi verir. () () ()
- 58- Bana karşı o kadar soğuktu ki acaba “öz evladı değil miyim?” diye şüphe vardı içimde. () () ()
- 59- Kazancı elverdiği halde benim için para harcamaktan çekinir yetecek kadar harçlık vermezdi. () () ()
- 60- Evde var oldukça sevdiğim her şeyi istediğim kadar yememe itiraz etmezdi. () () ()
- 61- Kendisine sormaksızın şahsi eşyalarından herhangi birini alıp kullanmama izin vermiştir. () () ()
- 62- Uygun zamanlarda kendisinden izin almaksızın oynamak için

- sokağa çıkabilirdim. () () ()
- 63- Kişisel problemlerimi kendisine açmakta çok zorluk çekerdim. () () ()
- 64- Bugün bile kendisine sormadan bir arkadaşımın sinemaya gidemem. () () ()
- 65- Okuldan yada gezmeden ne zaman döndüğüm onu hiç ilgilendirmezdi. () () ()
- 66- Kendisinin gerçekleştiremediği arzularımı bende gerçekleştirmiş görmek istediğini hissediyorum. () () ()
- 67- Elbiselerimi kirlettiğim zaman çok kızardı. Bu yüzden bazı sevdiğim oyunlara katılmazdım. () () ()
- 68- İlgi ve yeteneklerime uygun meslek seçmemde beni serbest bırakmıştır. () () ()
- 69- Bir güçlükle karşılaştığımda istediğim yardımı sağlar fakat kararı bana bırakırdı. () () ()
- 70- Beni başından savmak istediğini hissedirim. () () ()
- 71- Nadiren bana bir şeyler öğretmeye çalışırdı. () () ()
- 72- Beni daha temiz ve güzel giydirebilirdi inancındayım. () () ()
- 73- Beni sık sık başkalarıyla karşılaştırmış, onların benden ne kadar üstün olduklarını söyleyip durmuştur. () () ()
- 74- Bana açıkça belli etmese de beni sevdiğini hissediyorum. () () ()
- 75- Herhangi bir konuda isabetli kararlar verebileceğime inanmazdı. () () ()
- 76- Beklentilerine uygun davranmazsam, bazen haftalarca bana küser. () () ()
- 77- Ailemizi ilgilendiren konularda benim de fikrimi sorar, karar dikkate alır. () () ()
- 78- Sağlık muayenesinde ihtiyacım olduğunda bunu hep ihmal ederdi. () () ()
- 79- Ancak istediğini yerine getirdiğim zaman beni okşar öperdi. () () ()

- 80- Hastalıklarında benimle pek az ilgilenirdi. () () ()
- 81- Beni sık sık cezalandırırdı fakat ben bu cezaların nedenlerini kere bilmezdim. () () ()
- 82- Eve geldiklerinde arkadaşlarıma iyi davranırdı. () () ()
- 83- Vakti olduğu halde derslerime hiç yardım etmezdi. () () ()
- 84- Bana daha az hükmetmesini isterdim. () () ()
- 85- Makul hudutlar içinde mümkün olan fırsatlara sahip olmam gereğine inanırdı. () () ()
- 86- Varlığımdan habersiz görünür hiçbir konuda fikrimi sormaz. () () ()
- 87- Beni cezalandırdıktan sonra aşırı sevgi ve şefkat gösterirdi. () () ()
- 88- Nüktedan bir kimsedir ama hiçbir zaman benimle alay etmemiştir. () () ()
- 89- Kendisine yaklaştığımda çok kere soğuk bir şekilde karşılık verirdi. () () ()
- 90- Okulda aldığım notlar onu hiç ilgilendirmez. () () ()
- 91- Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar. () () ()
- 92- Elbiselerimin kumaşlarını ve biçimlerini kendisi seçerdi. () () ()
- 93- Yüksek tahsil yapmasam çok mutsuz olacağını ima eder dururdu. () () ()
- 94- Bir başkası ile konuşurken kendisine soru sormama ya da kendisinden bir şey istememe katiyen kızmazdı. () () ()
- 95- Beni dünyaya getirdiğine pişman görünürdü. () () ()
- 96- Hiçbir zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder görünmemiştir. () () ()
- 97- Beraber çalışırken işlerin nasıl ve neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır. () () ()
- 98- Daima iyi bir evladın ana ve babasının istediği biçimde yetişen onların

- dediklerini aynen yerine getiren kimse olduğunu söyler dururdu. () () ()
- 99- Kendisini memnun etmek için bir alanda okuyorum. Oysa hayatımı başka türlü kazanmak isterim. () () ()
- 100- Cinsiyet konusunda karşılaştığım problemlerimi kendisine açtığımda çok ilgisiz davranmıştır. () () ()
- 101- Yalnız derslerimle uğraşmamı ister, oyun oynamak istediğim zaman çok öfkelenirdi. () () ()
- 102- Yatma saatim gelince beni hemen yatağa yollar. Misafir çocukları ile oynamama izin vermezdi. () () ()
- 103- Ergenlik çağında benimle pek az ilgilenmiştir. () () ()
- 104- Yemeği hazırlamadığı için aç kaldığım olmuştur. () () ()
- 105- Beni anlamak için daima içten bir gayret sarf ederdi. () () ()
- 106- (Annelik)-(Babalık) ödevinin kendisini bir esir durumuna düşürdüğünü kendisini bu işe feda ettiğini söyler dururdu. () () ()
- 107- Üzüntülü anlarında bana çok az şefkat göstermiştir. () () ()
- 108- Artık çocuk olmadığının farkında değil görünüyor. () () ()
- 109- Bana her zaman iyi bir rehber oldu. Hiçbir zaman davranışlarıma hükmetmedi. () () ()
- 110- Tabağımdaki tamamen bitirmeden sofradan kalkmama izin vermez. () () ()
- 111- Nadiren bana “moral destek” vermiştir. () () ()
- 112- Beni nadiren cezalandırırdı ve hiçbir zaman arkadaşlarımla yanında utandırmadı. () () ()
- 113- Bana ait kararları çok kere kendisi verdi. () () ()
- 114- Beni başkalarının yanında küçük düşürücü sözler söyler, kırıcı tenkitlerde bulunurdu. () () ()

- 115- Çocuklarının yaratılıştan kötü olduğuna inanır devamlı kontrol altında bulunmaları gereğini savunurdu. () () ()
- 116- Onun gözünde değersiz bir insanım. () () ()
- 117- Beni cezalandırmaktansa meseleleri benimle konuşup tartışmayı tercih eder. () () ()
- 118- Karşı cins hakkında daima korku ve güvensizlik uyandıracak telkinlerde bulunur. () () ()
- 119- Anlattıklarımı daima can kulağı ile dinler. Fakat hiçbir zaman sırlarımı öğrenmeye kalkışmaz. () () ()
- 120- Başkalarına benden daha fazla önem veriri, daha nazik davranır. () () ()

EK III

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7		
Beni hiç	Beni kısmen	Tamamıyla
Tanımlamıyor	tanımlıyor	beni tanımlıyor
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.		1 2 3 4 5 6 7
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.		1 2 3 4 5 6 7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.		1 2 3 4 5 6 7
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.		1 2 3 4 5 6 7
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.		1 2 3 4 5 6 7
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.		1 2 3 4 5 6 7
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.		1 2 3 4 5 6 7
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.		1 2 3 4 5 6 7
9. Yalnız kalmaktan korkarım.		1 2 3 4 5 6 7
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.		1 2 3 4 5 6 7
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.		1 2 3 4 5 6 7
12. Başkalarına tam anlamıyla güvenmekte zorlanırım.		1 2 3 4 5 6 7
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendirir.		1 2 3 4 5 6 7

14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim. 1 2 3 4 5 6 7
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır. 1 2 3 4 5 6 7
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım. 1 2 3 4 5 6 7
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız. 1 2 3 4 5 6 7
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor. 1 2 3 4 5 6 7
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli. 1 2 3 4 5 6 7
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım. 1 2 3 4 5 6 7
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım. 1 2 3 4 5 6 7
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim. 1 2 3 4 5 6 7
23. Terk edilmekten korkarım. 1 2 3 4 5 6 7
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder. 1 2 3 4 5 6 7
25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum. 1 2 3 4 5 6 7
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim. 1 2 3 4 5 6 7
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum. 1 2 3 4 5 6 7
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım. 1 2 3 4 5 6 7
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler. 1 2 3 4 5 6 7
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum. 1 2 3 4 5 6 7

EK IV

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ II

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7		
Hiç	Kararsızım/ fikrim yok	Tamamen
Katılmıyorum		katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsedğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7

16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7

29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, “gerçek ben”den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK V

SÜREKLİ KAYGI ENVANTERİ

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi, ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyiniz.

1= Hemen hiçbir zaman. 2= Bazen. 3=Çok zaman. 4= Hemen her zaman.

1. Genellikle keyfim yerindedir	1	2	3	4
2. Genellikle çabuk yorulurum	1	2	3	4
3. Genellikle kolay ağlarım	1	2	3	4
4. Başkaları kadar mutlu olmak isterim	1	2	3	4
5. Çabuk karar vermek için fırsatları kaçıırım	1	2	3	4
6. Kendimi dinlenmiş hissederim	1	2	3	4
7. Genellikle sakin, kendime hakim ve soğuk kanlıyım	1	2	3	4
8. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim.	1	2	3	4
9. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	1	2	3	4
10. Genellikle mutluyum	1	2	3	4
11. Her şeyi ciddiye alır ve etkilenirim	1	2	3	4
12. Genellikle kendime güvenim yoktur	1	2	3	4
13. Genellikle kendimi emniyette hissederim	1	2	3	4
14. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	1	2	3	4
15. Genellikle kendimi hüzünlü hissederim	1	2	3	4
16. Genellikle hayatımdan memnunum	1	2	3	4

17. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder.	1	2	3	4
18. Hayal kırıklığına öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam.	1	2	3	4
19. Akli başında ve kararlı bir insanım.	1	2	3	4
20. Son zamanlarda kafam takılan konular beni tedirgin eder.	1	2	3	4



EK VI

YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ

Aşağıda 5 cümle ve her bir cümlenin yanında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümlenin yanındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 5 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Hayatım birçok yönden idealimdekine yakın	1	2	3	4	5	6	7
2. Hayat şartlarım mükemmel	1	2	3	4	5	6	7
3. Hayatımdan memnunum	1	2	3	4	5	6	7
4. Hayattan şimdiye kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	1	2	3	4	5	6	7
5. Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Ceren Yeltekin

Doğum Yeri: İstanbul

Doğum Tarihi: 08/10/1993

E-mail: yeltekinceren@gmail.com

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans Eğitimi: Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2017-2019 Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı

Lisans Eğitimi: Doğuş Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi 2011-2017 Psikoloji (İngilizce) Bölümü

Lise: Özel Anakent Koleji 2007-2011

Bildiği Yabancı Diller:

İngilizce

Mesleki Deneyim:

Kadıköy Belediyesi Çocuk Koruyucu Ruh Sağlığı Merkezi'nde Temmuz 2016 yılında stajyer olarak başlayıp, 2018 yılından beri gönüllü olarak çalışmaktayım.

Aldığı Sertifikalar:

2019 - Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği -IV (WISC 4), Türk Psikologlar Derneği

Çocuklarla Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitimi – Prof. Dr. Serap Özer

2018 - Çocuklarla Sanat Terapisi I. Modül – Arkabahçe Psikoloji; Klinik Psikolog (Ph.D.) Olcay Güner ve Klinik Psikolog Nur Dinçer Genç

Çocuklarla Bilişsel Davranışçı Oyun Terapisi – Prof. Dr. Serap Özer

Denver II Gelişimsel Tarama Testi – Türk Psikologlar Derneği

Test Bilgisi: Ankara Gelişim Testi Envanteri (AGTE), Metropolitan Okul Olgunluğu Testi, Nöropsikolojik Testler (Stroop Test, İşaretleme Testi, İşitsel Görsel Öğrenme Testi).